



SARDAR PATEL UNIVERSITY

Vallabh Vidyanagar – 388120, Gujarat
NAAC Accredited with Grade 'A'

RESEARCH SCHOLARS MEET

2026

NATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY RESEARCH IN HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES



Date: 26-27 February 2026

Patron and Chairman
Prof (Dr) Niranjana Patel
Hon'ble Vice-Chancellor
Sardar Patel University

Invited by
Dr Bhailalbai Patel
Registrar
Sardar Patel University

Organized by
Research & Development Cell (RDC)
Sardar Patel University
Vallabh Vidyanagar – 388120, Gujarat

Convener:
Prof Parul Popat
Professor & Head, Department of English
Prof Vasant Patel
Professor & Head, Department of History
Prof Arun Anand
Director, Research & Development Cell, SPU

Sponsored by
Pradhan Mantri Uchchar
Shiksha Abhiyan
(PM-USHA)



Adi Shankaracharya Auditorium,
Humanities Building, Sardar Patel University



Prof. Niranjn P. Patel
Vice-Chancellor

Sardar Patel University

NAAC Re-Accreditation: Grade 'A', CGPA-3.11

Vallabh Vidyanagar - 388 120, Gujarat, India

Phone : (02692) (0) 226800 / 226803 / 236473

Telefax : (02692) 230009

Email : vcspu@yahoo.co.in, vc_spu@spuvvn.edu



MESSAGE FROM THE VICE-CHANCELLOR

Dear Research Scholars

It gives me immense pleasure to welcome to you the National Conference on Interdisciplinary Research in Humanities and Social Sciences under the SPU Research Scholars' Meet.

Indian intellectual tradition has always upheld the spirit of holistic inquiry. As the Rigveda proclaims, "आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतः" – let noble thoughts come to us from all directions. This timeless vision resonates deeply with interdisciplinary research, where dialogue among literature, language, history, sociology, psychology, political science, and Indian Knowledge Systems leads to deeper understanding of human life and society.

In the present era, when India is moving forward with the resolve of Viksit Bharat 2047, the role of Humanities and Social Sciences becomes even more significant. These disciplines nurture critical thinking, ethical values, cultural awareness, and social responsibility — the essential foundations for sustainable development, inclusive governance, and national progress. Interdisciplinary research not only preserves our rich civilizational wisdom but also reinterprets it in the light of contemporary global challenges.

I am confident that this conference and its Abstract Book will inspire young researchers to explore innovative perspectives and contribute meaningfully towards nation-building.

I congratulate the entire team RSM-HSS 2026 and extend my best wishes for the grand success of this academic endeavour.

Date: 24th February 2026
Place: Vallabh Vidyanagar


Prof. Niranjn P. Patel
Vice-Chancellor



RESEARCH SCHOLARS MEET



2026

Date: 26-27 February 2026

About the University

About the University The great visionary and architect of modern India, Sardar Vallabhbhai Patel, was the source of the genesis of the Sardar Patel University (SPU) in the year of 1955. Started as a rural University for the upliftment of the rural populace. It has emerged as a reputed seat of learning and has created its own niche in the fields of academics and research. The University is NAAC reaccredited with 'A' grade for the duration 2023-2028. The University campus is spread across the area of around 87 acres and has state-of-the-art infrastructural facilities for teaching-learning and research. The university offers 46 PG, 4 UG and 31 doctoral programs through its 27 postgraduate departments, a constituent college and 148 affiliated colleges. More than 4000 students enroll for the study at the university every year. More than 400 PhD students are engaged in research work in the university. Researchers of the university annually publish more than 300 research articles in reputed journals. The university is committed to fostering a dynamic ecosystem that supports research and innovation. The university has been granted Rs. 3 Crores under the Student Start Up and Innovation Policy (SSIP) 2.0 of the Government of Gujarat. A section-8 company - Sardar Patel Startup & Entrepreneurship Council (SPSEC) has been established to promote startups and entrepreneurship among the students and faculties of the university. SPU has some unique features. It has an agro-Economic Research Centre (for the states of Gujarat, Rajasthan, Dadra & Nagar Haveli) and a Cost of Cultivation Scheme for Gujarat established by the Ministry of Agriculture, Govt. of India. The university also runs a Community Science Centre funded by GUGCOST, Govt. of Gujarat. SPU has its own Community Radio Station. A Centre for Indian Knowledge System (IKS) has been established recently. Also, SPU was nominated for the International Green University Award 2024 by the Green Mentors Institution, affiliated with ECOSOC of the United Nations. Furthermore, the university has launched a significant event, "Sardar Saga," commemorating the 150th anniversary of Bharat Ratna Shri Sardar Vallabhbhai Patel through a series of creative and vibrant programs throughout the year dedicated to his legacy

About the Meet

To keep pace with the fast-changing research scenario at the national and international level, there is a need for sensitization of the research students about various aspects of multi and interdisciplinary research. With this motive, the university has initiated to organize the annual Research Scholars' Meet from the year 2022. This is the fourth edition of the MEET. Every year Research Scholars' Meet is organized by the research students of Sardar Patel University. It will provide a unique platform to research students of diverse disciplines to interact and broaden the horizons of their knowledge. It is also a rare opportunity for doctoral students of humanities and social sciences to build bridges for cross-disciplinary research. For more information, visit the [SPURSM WEBPAGE](#).



RESEARCH SCHOLAR'S MEET



2026



Date: 26-27 February 2026

About the RDC

About the RDC As per the UGC guidelines, the Research and Development Cell (RDC) of SPU was established in 2020. RDC helps to formulate the policy and guidelines for research-related activities at the university and strives to promote the research culture in the campus. It organizes various programmes to sensitize faculties & students on different aspects of research & innovation.

Coordinator & Co-Coordinator

Dr. Brijesh Patel

Research Advisor-Facilitator, Ph.D. Facilitation
Centre, SPU

Ms. Mansi Dave

Statistical Analyst, Ph.D. Facilitation Centre, SPU

Advisory Committee

Dr Bhailalbhair P. Patel (Registrar, SPU)

Prof. Kirit lad, Coordinator (IQAC)

Prof. Y. M. Dalvadi (I/C C.A.O., SPU)

Dr Pinakini Pandya (Prof. & Head, Dept of Gujarati)

Dr Mahendra Nayee (Prof & I/C Head, Dept of Sanskrit)

Dr Suresh Makvana (Prof & Head, Dept of Psychology)

Dr Ila Macwan (Prof & Head, Dept of Sociology)

Dr Dilip Mehra (Prof & Head, Dept of Hindi)

Organizing Secretary



Jil Shah



Anjum Diwan



Bhargav Kapdi

Organizing Committee



Jasavant Ganava



Khushi Chaudhari



Jyoti Sharma



Parika Rathod



Ajaysinh Rajput



Divyarajsinh Yadav



Mihir Valera



Nishtha Prajapati



Mohanlal Vasava



Sandip Rohit



Dipak Thakor



Akshay Dobariya



Neha Parmar



Sejal Senva



Bhumika Solanki

Organizing Committee

Devang Joshi

Pratik Bhoi

Amisha Barot

Mahavir Rabari

Sitaben Baraiya

Vaishali Vasava

Jayesh Parmar

Minaxi Zala

Puja Maitra

Mihir Patel

Shashank Patel

INDEX

No.	Presenting Author	Title of the Research Paper	Pg No.
1.	Krupa DevendraKumar Pandya	Whispers Beneath the Soil: Recalling History and Heritage through Arboreal Memories	1
2.	Chirag Sharma	Recontextualizing Indian Philosophy in the Empirics of "Ankhon Dekhi"	1
3.	Tirthaben Narendrakumar Bhatt	Socio-psychological Dysfunctional as a Modicum of Hope for the Vacissitude in Cyrus Mistry's Corpse Bearer	2
4.	Hirenkumar Rameshbhai Patel	The Production of Diasporic Space: A Lefebvrian Analysis of Bharati Mukherjee's Jasmine	2
5.	Jimal Patel	Dystopia and Derision: Satire as Resistance against Authoritarianism in Shovon Chowdhury's The Competent Authority	3
6.	Vaxitaben Shashikant Solanki	Cultural Identity and History: It's a process of connecting to the past and moving towards the future	4
7.	Rajesh Ravindra Hegde	EPIC SILENCE AND NARRATIVE AGENCY: RECLAMATION OF VOICE IN THE SELECTED RETELLING OF RAMAYAN	4
8.	Kinjalben Pandya	How Madness, Nations, and Power Interconnected in Manto's "Toba Tek Singh": A Foucauldian Reading Perspective	5
9.	Lubna Vahora	Inherited Trauma: Analysing Amar Hamsa's Grief in The Blind Lady's Descendants	5
10.	Mohammadanjum Mustakali Diwan	Interpretation of the Select Ghazals of Mirza Ghalib by ChatGPT and Gemini: A Comparative Study	6
11.	Jaimin Joshi	The Many Faces of War: Crossing the Enemy Border and Fragmentation of 'Us' Versus 'Them' in Sriram Raghavan Directed Movie 'Ikkis'(2025)	6
12.	VAISHALIBEN PARMAR	Reclaiming the Posthuman Past: History, Heritage, and Social Transformation in S.B. Divya's Meru	7
13.	Krupesh Ishwarbhai Chauhan	Homosexuality and the Politics of Sexual Identity in Mahesh Dattani's Theatre	7
14.	Bhavik Makvana	Negotiating Identity in Transition: A Sociolinguistic Case Study on Preserving the Linguistic Identity of the Kāngsiyā Community in the Charotar Region of Gujarat	8
15.	Priyankbhai Modhvadiya	Breaking the Coop: A Camusian Analysis of Absurd Revolt and amoral Freedom in Aravind Adiga's The White Tiger	8
16.	Taruna Badva	Narrating Social Change through the Supernatural: The Evolution of Indian Ghost Stories from Oral Tradition to Digital Culture	9
17.	Pranjal Pandya	Translating Confession: Kamala Das and the Politics of Voice Across Languages	9
18.	Maitry Bipinchandra Patel	"Spices as Memory Vessels: Culinary Cartographies of Diasporic Healing in The Mistress of Spices"	10

No.	Presenting Author	Title of the Research Paper	Pg No.
19.	Diwakar Patankar	Self-Assessment and Learner Autonomy in Immersive English Language Engagement (IELE) Method for English Learning: Evidence from Online Learning Platforms	10
20.	Harwin Popat	From High Modernism to the Gujarati Adhunik Movement: Circulation and Adaptation of Modernist Poetics across English and Regional Literature	11
21.	Rutvi Shah	Unveiling History: A Literary Study of Heritage and Cultural Memory in S. L. Bhyrappa's Aavarana-The Veil	11
22.	Kirtikumar Navinchandra Makvana	Women's Quest for Identity in Thomas Mann's Novel Buddenbrooks and Doctor Faustus	11
23.	Mehulkumar Chauhan	Caste as Social Structure and Lived Reality: An Interdisciplinary Study of Gurdial Singh's THE LAST FLICKER	12
24.	Vaghela Manishaben Maheshbhai	“કચ્છના વાગડ પ્રદેશની સેલોર-વાવ પરંપરા : જળસંસ્કૃતિ, સ્થાપત્ય અને લોકવિરાસત”	13
25.	Mehulkumar Fatesinhbhai Rathwa	ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને કૃષિ-સંસ્કૃતિનું પુનઃસ્થાપન કરતી કથા : ‘માટીનો મહેકતો સાદ’	13
26.	Shaikh Imrozbanu Mohammad Ishak	સાંપ્રત ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તામાં બદલાતો સમાજ	14
27.	Pranatee Majhee	“રાષ્ટ્રીય શિક્ષા નીતિ ઓર ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા કા અંતર્સંબંધ”	15
28.	Gorik Ete	Galo lok subhashit aur Nep	15
29.	Jayeshkumar Shanabhai Parmar	ટેકનોલોજી આધારિત શિક્ષણમાં અદ્વૈત વેદાંતના માનવ મૂલ્યો અને આત્મબોધનું મહત્ત્વ	17
30.	Akshay Dobariya	શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા અને માનસિક સ્વાસ્થ્ય	17
31.	Nandkishor Jagdessh Sharma	રાષ્ટ્રીય શિક્ષા નીતિ 2020 કે સંદર્ભ મેં ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા ઓર માનવિકી ઇવં સામાજિક વિજ્ઞાન કા પુનર્સ્થાપન	18
32.	Saurav Kotadiya	GLOBAL CHALLENGES AND PEACE: Spiritual Wisdom from the Upanishads, Epics, And the Bhagavad Gita in Relation to Satsang Diksha	19
33.	Bhumika Mansukh Solanki	અદ્વૈત વેદાન્ત ઓર આધુનિક જીવન : આત્મજ્ઞાન-આધારિત વ્યાવહારિક નૈતિકતા કા નિર્માણ	20
34.	જશોદાબેન ગુલાબભાઈ નિકુળીયા	ગાંધીજીના વિચારોમાં સ્વદેશીપણું અને સ્વાવલંબન	20
35.	Neha N Parmar	જયાબેન શાહ: અનેકવિધ ક્ષમતાઓની પ્રતિમૂર્તિ	21
36.	Pranavkumar Mehulbhai Chaudhari	બારડોલી સત્યાગ્રહમાં સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ નવજીવનના સંદર્ભે	21

No.	Presenting Author	Title of the Research Paper	Pg No.
37.	Alaukika Amarsinhbhai chaudhari	Mithuben in the Bardoli Satyagraha	21
38.	Parika Rathod	Somnath 1026-2026: A Millennium in Retrospect	22
39.	Pragnaben Deshnbhai Rathva	"બારડોલી સત્યાગ્રહમાં બહેનોનો ફાળો"	22
40.	Ajaysinh Jagatsinh Rajput	ક્રમભાશંકર પંડ્યા અને સરદાર	23
41.	Chetankumar Mangalbhai Gohel	ગાયકવાડ શાસનકાળ દરમિયાન વડોદરા રાજ્યનું સ્થાપત્ય વિકાસ	23
42.	Bhargav Kapdi	રાષ્ટ્રવાદી ગીતોમાં બારડોલી સત્યાગ્રહ	23
43.	Shashank Patel	THE 21ST CENTURY EMERGENCE OF DIGITAL AUTHORITARIANISM, SOCIAL MEDIA, SURVEILLANCE, AND STATE CONTROL	25
44.	Lopa Raval	Mapping India's Diaspora Diplomacy: Events, Policies, and Outcomes under Narendra Modi (2014–2024)	25
45.	Harsh Kachhia	Digital Democracy and Authoritarianism: Navigating Technology's Dual Impact on Governance	26
46.	Mihir Sureshkumar Patel	SDG 16 in India: Current Status and Strategies towards Viksit Bharat 2047	26
47.	Jil shah	Hashtag Democracy: How Social Media is Reshaping Political Communication in India	27
48.	Pareshkumar Chhanabhai Dodiya	Role of Youth Wings in Major Political Parties of Gujarat: An Analytical Study	27
49.	Bhautikkumar Nitinbhai Patel	Artificial Intelligence in Scientific Research: Transforming Discovery Pathways	28
50.	Babita Dwivedi	Family Structure as a sociodemographic determinant of stress among working women- A comparative study in Urban Ahmedabad	29
51.	Kanan Bharatbhai Bhatt	Psychological Effects of Parent–Child Relationships: A Review Study	29
52.	Poonam Patel	Perceived Ethnic Discrimination, Acculturative Stress, Coping Strategies, and Mental Health Outcomes among Intra-national Migrant Young Adults: A Mediation Analysis	30
53.	Jitaliben prakashbhai patel	"A Study of Occupational Stress Among Women Employees"	30
54.	Udaysinh Punjabhai Vala	A Study of Stress and Anxiety among Students Preparing for Competitive Examinations	31
55.	Pooja N. Gadhavi	A Comparative Study of Stress and Life Satisfaction among NCC and non-NCC College Student	32
56.	Sandipkumar Naginbhai Rohit	Relationship Between Internet Addiction and Mental Health Among College Students	32
57.	Sumitra Vanzara	Bridging the Gap: Personality traits, Perceived Social Support, and Burnout among Doctoral scholars in Gujarat	33

No.	Presenting Author	Title of the Research Paper	Pg No.
58.	Kishori Saraswati Arvinbhai	A COMPARATIVE STUDY OF COGNITIVE STYLE AMONG MALE AND FEMALE COLLEGE STUDENTS	33
59.	Jyoti Sharma	SPIRITUAL INTELLIGENCE AS PSYCHOLOGICAL RESOURCE FOR MITIGATING AGGRESSION AND PROMOTING HOLISTIC DEVELOPMENT OF STUDENTS	34
60.	Sejalben Hasmbhai Senava	Marital Adjustment among Sardar Patel University Employees	34
61.	Prachi Dharmeshbhai Padhiyar	Support and Mental Health: A Psychological Review	35
62.	Mital Kiranbhai Gohel	The Rise of Men in Healthcare: Evaluating the Trend of Male Enrollment in Nursing Programs.	35
63.	Dipakkumar Budhabhai Thakor	Empowerment of Tribal People Through Digital Transformation	36
64.	Amisha sanjaybhai Barot	આદિવાસી સમાજ પર નવી શિક્ષણ નીતિની અસર	36
65.	Jagrutiben Rajendrasinh Raolji	Gender, Diaspora, Janjatiya, and Divyangjan Studies	37
66.	Hinalben Dineshbhai Parmar	History, Heritage, Community, and Social Change	37
67.	Jasvantbhai Ganava	યુવાનોમાં સામાજિક જવાબદારી વિકસાવવામાં ધર્મ અને સામાજિક કાર્ય:	38
68.	Sanjaybhai Ravjibhai Thakor	“ગ્રામ્ય અને શહેરી વિદ્યાર્થીઓમાં શૈક્ષણિક અસમાનતા: એક તુલનાત્મક અભ્યાસ”	38
69.	Willish George Macwan	Impact of Women's Crime on Children	39
70.	Jitubhai Ganeshbhai Gamit	“નવીનતાના યુગમાં વાંસ કારીગરો: ઇતિહાસ, વારસો અને સામાજિક પરિવર્તનનું આંતરશાખાકીય અભ્યાસ”	39
71.	Vikramkumar Vithalbhai Gohel	Sociological Study of Families of Disabled Children (Divyang Children)”	40
72.	Vasava Kanubhai Ramsingbhai Vasava	Aadivasi Parampara	40

Whispers Beneath the Soil: Recalling History and Heritage through Arboreal Memories

Ms. Krupa Devendra Kumar Pandya

Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, Gujarat.

Krupapandya215@gmail.com

In *The Island of Missing Trees*, Elif Shafak reimagines history and heritage through arboreal memory, allowing the non-human world—particularly the fig tree—to function as an alternative archive of the past. The soil beneath Cyprus becomes a palimpsest of violence, love, loss, and survival, where suppressed histories are not erased but absorbed. The fig tree, rooted in contested land, embodies a form of memory that precedes and outlasts human conflict. Unlike official histories shaped by nationalism and power, arboreal memory is organic, patient, and inclusive, whispering truths that human voices have silenced. Shafak’s use of the tree as a narrator challenges anthropocentric historiography and foregrounds ecological witnessing as a mode of remembering. The fig tree recalls intercommunal harmony, shared spaces, and everyday coexistence between Greek Cypriots and Turkish Cypriots before political borders fractured the island. These memories, buried beneath the soil along with bodies and unspoken grief, represent a heritage of coexistence that survives despite systematic erasure. The soil thus becomes both a grave and a cradle—holding trauma while nurturing remembrance. Heritage in the novel is not transmitted solely through bloodlines or national narratives but through transplanted roots. When the fig tree is smuggled to London, it carries with it the buried histories of Cyprus, transforming diasporic space into a site of remembrance. This arboreal migration mirrors the experiences of displaced communities, suggesting that memory, like trees, adapts, survives, and reshapes itself across geographies. Through this metaphor, Shafak asserts that history is not static but living—whispering beneath the soil, waiting to be acknowledged.

Keywords: Arboreal memories, Cyprus history, Trauma Nationalism, Migration.

Recontextualizing Indian Philosophy in the Empirics of *Ankhon Dekhi*

Chirag Sharma,

Research Scholar, Dept. of English, Gujarat University, Ahmedabad, India

chirag4barfi@gmail.com

This paper aims to explore how the ideas of Vaiśeṣika and Sāṃkhya philosophy have been recontextualized in the narrative of *Ankhon Dekhi* (2013, dir. Rajat Kapoor). Through insightful close textual analysis, this study depicts intertwining threads of Indian philosophy presented in a cinematic form to illustrate Pratyakṣa (direct perception) and Anumāna (inference) as the only reliable means of knowledge. This study aims to scrutinise several deep philosophical questions raised by the film, such as whether modern life has moved too far away from experiential wisdom. Should one conform to society even if it contradicts one’s inner truth? Is spiritual awakening reserved for ascetics, or can a common man experience it? Can absolute reliance on experience lead to self-destruction? The study also deconstructs the film, excavating rich symbolism and exploring multilayered meanings that evolve from its narrative. The ideas that predominantly came from Indian philosophical traditions, such as Nyāya, Sāṃkhya, Cārvāka, Pramāṇa, Nāstika, etc., when interwoven in *Ankhon Dekhi*, have escalated the cinematic experience of the viewer to a new level of aestheticism (rasānubhūti).

Key Words: Film Studies, Indian Philosophy, Intertextuality, Recontextualization

Socio-psychological Dysfunctionalism as a Modicum of Hope for Vicissitude in Cyrus Mistry's *The Corpse Bearer*

Bhatt Tirtha

Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand
tirthabhattacharya@gmail.com

Dysfunctionalism is a sempiternal drive to alter the course of all happenings around us; a driving force that brings mutability, converting functional to dysfunctional and vice-versa. It is a common annotation that our society is functional as it always follows laws and orders to sustain and to flourish. But functionalism and dysfunctionalism are two sides of the same coin. The main focus of the paper is to show how the functionalism of society is necessary to be dysfunctional to evolve. While penning the Dysfunctionalism, as pointed out by Merton, our thoughts drive us towards strains, stresses, tensions, and contradictions that are built into the structure of society, the negative aspects of life. But this drive leads us to the actual functionalism. This researcher explores how the functionalism of social and religious hierarchy in Cyrus Mistry's *The Corpse Bearer* must undergo dysfunctional ruptures to facilitate evolution. This study posits that the strains, stresses, and structural contradictions inherent in the lives of the Khandhias (corpse bearers) represent the negative aspects of life that paradoxically drive actual functionalism. Using an analytical method, the research envisages dysfunctionalism as a modicum of hope for necessary change. The protagonist's journey illustrates how the abandonment of pseudo-functionalism, the adherence to a system that dehumanises the individual, is essential for psychological growth and societal upliftment. Through the vicissitude of the protagonist, Firoz, who navigates the wretchedness of a marginalised caste to find a reformed sense of self, Mistry demonstrates that breaking the functional cycle of oppression is the only path to a genuine human psyche. By analysing these intricacies, this research offers a deeper understanding of how the human spirit uses systemic dysfunction as a springboard for transformation. While analysing dysfunctionalism in literary works, this research sheds light on the intricacies of human nature and societal constructs through a critical lens and offers a deeper understanding of the human psyche and behaviour.

Key words: Functionalism, dysfunctionalism, pseudo-functionalism, modicum, vicissitude

The Production of Diasporic Space: A Lefebvrian Analysis of Bharati Mukherjee's *Jasmine*

Hirenkumar R Patel

Department of English, Shree Bhikhabhai Patel Arts College, Anand, Gujarat, India
patelhirenrisky@gmail.com

ABSTRACT

The Proposed research paper investigate the active role of geography by employing Henri Lefebvre's theoretical framework from *The Production of Space* apart from existing scholarship on Bharati Mukherjee's *Jasmine*, which predominantly focuses on themes of identity crisis, cultural assimilation, and fluid subjectivity, often treating the geographical settings of the novel as mere containers for narrative action. The primary objective is to examine how the protagonist, Jasmine, does not simply traverse national borders but actively generates new forms of spatiality. The research method applies Lefebvre's spatial triad—

spatial practice (perceived) representations of space (conceived), and representational spaces (lived) — to the protagonist's trajectory from the feudal structures of Hasnapur to the fluid landscapes of America. The analysis highlights the tension between the "conceived space" of the American state (immigration laws, borders) and Jasmine's "lived space" (her emotional and physical subversion of these borders). Results indicate that Jasmine functions as a spatial architect who disrupts the binary of "home" and "abroad" by creating a hybrid zone in rural Iowa—a space where the Third World and First World collide and coalesce. She re-maps the domestic sphere, transforming it from a site of confinement into a locus of power and rebirth. The study concludes that the diasporic experience in *Jasmine* is fundamentally a spatial project; survival is achieved not by fitting into existing maps, but by producing new spaces that defy cartographic rigidity. This geocritical approach contributes to postcolonial studies by offering a materialist alternative to purely psychoanalytic readings of the diaspora.

Keywords: Spatiality, Geocriticism, Diaspora, Lefebvre, Jasmine

Dystopia and Derision: Satire as Resistance Against Authoritarianism in Shovon Chowdhury's *The Competent Authority*

Jimal Patel

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar,
Gujarat, India

pateljimal@gmail.com

In the landscape of contemporary South Asian speculative fiction, Shovon Chowdhury's *The Competent Authority* (2013) distinguishes itself through a unique blend of dark humour and sharp political satire. Set in a post-nuclear, balkanised Indian subcontinent, the novel presents a dystopia governed not by an efficient technological totalitarian regime, but by a decaying, erratic, and highly corrupt bureaucracy. This paper explores the function of satire as a potent tool of resistance against authoritarianism within the text. Unlike traditional dystopian narratives that depict state surveillance to evoke helplessness, Chowdhury's work emphasises the fragility of power when it is subjected to relentless derision and mockery. The paper examines how the novel deconstructs the facade of the "Competent Authority"—the titular dictator figure, by highlighting the sharp contrast between the state's projected omnipotence and its actual operational incompetence. Through a close reading of the text's treatment of historical revisionism, time travel, and bureaucratic absurdity, this paper argues that satire serves a dual purpose: it documents the horrors of unchecked power while simultaneously neutralising the fear essential for its maintenance. Key areas of analysis include the weaponisation of history, the grotesque parody of civil service culture, and the use of the absurd to critique actual socio-political trends in modern India. Ultimately, this study asserts that Chowdhury offers a distinct mode of literary resistance: by transforming the oppressor into a figure of fun rather than fear, the novel reclaims the political imagination, suggesting that the most effective counter-narrative to authoritarianism is the refusal to take it seriously.

Keywords: Post-nuclear Dystopia, Authoritarianism, Satire, Resistance

Cultural Identity and History: It's a Process of Connecting to the Past and moving towards the Future

Vaxitaben Shashikant Solanki

Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, India

Vaxitasolanki@gcet.ac.in

This research paper presents that cultural identity and history are the most pioneer pillars for shaping society. Many of the writers see the cultural identity through the lens of history and history through the lens of cultural identity. But the question is about to find dependency of cultural identity and history. Cultural identity and history are correlated. Exactness of oneself in the response of who becomes the identity of a person, as it mainly deals with the inner sense of a person, and that identity of an individual joining with togetherness with people becomes the culture of the group of people. It's a process of becoming who are exactly. History can be defined as an articulated past as well as move forward to the future. It's a bridge between the past and the future, working in present. It's a process of displacement from the present to taking step into the uncertain future. With the context of the essay *Cultural Identity and Diaspora*, by Stuart Hall, cultural identity is a matter of 'becoming' as well as of 'being'. It belongs to the future as much as to the past. In this way, cultural identity is the process of constant transformation from being to becoming through history. Cultural identity is about within one self as a single person whereas history is about group of people living the same culture and tradition.

Keywords: Culture, identity, history, displacement, diaspora

Epic Silence and Narrative Agency: Reclamation of Voice in the Selected Retelling of the *Ramayana*.

Rajesh Ravindra Hegde

Research Scholar, PG Department of English,

Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, Gujarat,

rajeshravindra11@gmail.com

The study of narratives in the *Ramayana* exhibits gendered privilege in-terms of action, public discourse and heroic agency while women's ethical intelligence structurally distanced. The manifestation of such distance is epic silence, a narratological strategy through which women's voices are acknowledged yet rendered inconsequential. The research problem the study addresses is the systematic silencing of female moral authority in the Valmiki *Ramayana*, on the other hand, how Koral Das Gupta's *Mandodari* reclaims narrative agency for the character. The study seeks to analyse how silence operates as a gendered narrative strategy shaped by power, patriarchy and epic convention. The major research questions guiding the study are (1) How is Mandodari's silence narratively produced and maintained in the Valmiki *Ramayana*? (2) What forms of symbolic, imposed and strategic silence govern her representation? (3) How does *Mandodari* reframe private speech, ethical resistance and interiority as legitimate narrative authority? (4) In what ways does the retelling challenge the epic binary of public masculine discourse versus private feminine counsel? The study employs feminist narratology, with particular emphasis on silence as narrative strategy and public versus private discourse (Susan Lanser). The study finds that while Valmiki *Ramayana* allows Mandodari a retrospective ethical voice in lamentation it confines her agency to moments where intervention is no longer possible. In contrast, Das Gupta's retelling transforms silence into deliberate ethical resistance, foregrounding Mandodari's interior consciousness, pragmatic wisdom and steadfast adherence to svadharma. Silence thus emerges not as passivity but as a mode of endurance and moral clarity. This research contributes to epic studies, feminist narratology,

and mythological retellings by demonstrating how reclaimed voice destabilizes epic authority and redefines agency beyond action-driven heroism. It offers a critical framework for reading women's silence in classical texts as narratively produced and politically meaningful, opening new avenues for gender-sensitive reinterpretations of Indian epics

Keywords: Narratology, Agency, Public discourse, Silence, Epic convention

How Madness, Nations, and Power Interconnected in Manto's "Toba Tek Singh": A Foucauldian Reading Perspective

Kinjalben Pandya

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar,
Anand

pandyadeven42@gmail.com

This paper approaches Sadat Hasan Manto's "Toba Tek Singh" through Foucauldian lens. Drawing on the works of Foucault, including *Madness and Civilization* and *Discipline and Punish*, this work analyses the lunatic asylum where power/knowledge mechanisms classify and regulate deviant subjects through their construction as lunatics within the duality of administrative bureaucratic systems. During the Partition of India, the bureaucrats grew in importance. The process of transferring lunatics between the two countries is analyzed in terms of its implications for the state regulating both bodies and identities, as this was a biopolitical maneuver. Rather than being solely a medical condition, madness derives from social categories that are developed through time based on the development of different social and institutional discourses about madness. This research paper argues that madness enables a counter-discursive response that subverts the dominant rationale of nationalism. The fragmented speech patterns of Bishan Singh and his inability to identify with either India or Pakistan illustrate the absurdity of having an arbitrary border and the brutality behind the construction of imposed national identities. Manto's work critiques how modern political power views themselves epistemologically.

Keywords: History, Partition Literature, Foucauldian reading.

Inherited Trauma: Analysing Amar Hamsa's Grief in *The Blind Lady's Descendants*

Lubna Vahora

Research Scholar, Department of English, Hemchandracharya North Gujarat University,
Patan

lubnavahora12@gmail.com

This paper looks at *The Blind Lady's Descendants* using the ideas in Sigmund Freud's essay "Mourning and Melancholia". It asks what happens when people do not get over their grief. Instead it stays with them. Most people who have written about the novel have talked about its humor, memories or the problems in the family. Not many people have looked at how melancholia is passed down from one generation to the next. This paper tries to fill that gap by saying that the novel does not show people getting better. Instead shows how they cannot let go of their grief. According to Freud mourning is when people slowly stop thinking about what they lost. Melancholia is when they take what they lost into themselves which changes how they think about themselves and makes their sense of identity unstable. When we read the novel with this idea in mind we can see how grief becomes a part of the people in the story than something they talk about. It gets passed down from one generation to the next through silence by identifying with the people who came before them and by doing the things over and over.

The loss that people feel becomes a part of their homes their memories and the way they talk. It turns the space around them into a part of their emotional pain that they cannot resolve. The novel does not show grief as something that people get over. Rather as something that shapes the story and the characters. This challenges the idea, in contemporary Indian English fiction that people can heal from their grief. *The Blind Lady's Descendants* suggests that when people lose something or someone it can change them in a way that cannot be fixed and that of getting better they might just fall apart.

Keywords: Sigmund Freud, Mourning and Melancholia, Indian English Literature, Pathological Melancholia

Mind, Machine, and Meaning: Comparing ChatGPT, Gemini, and Human Interpretations of Mirza Ghalib

Mohammadanjum M. Diwan

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, India
annydiwan110@gmail.com

Mirza Ghalib (Mirza Asadullah Baig Khan), the greatest poets of the 19th century. His earlier writings were mainly written in Persian and later he started writing in Urdu. Though the interpretation of his ghazals by critics are generally misleading due to the limitation of knowledge about Ghalib's life and writings as his writings mainly focused on the philosophy, existentialism and mysticism. Due to lack of information a human can misinterpret the literary work but as in present time it is said that AI is a platform where all types of data and information one can find. So, to evaluate that with the availability of all the data and information can AI interpret the actual meaning of the literary work or not? With a comparison between Human interpretation and different AI generated interpretation this paper aims to study the select ghazals of Mirza Ghalib. ChatGPT and Gemini these are too highly preferable AI tool after Perplexity and here apart from the interpretation, a comparative study of different AI tools and Human response will be done. As one is having limitless data and information and on the other side human have its limitation so how ChatGPT interpret the literary works and how Gemini interpret a literary works and how human interpret literary work that will be observed.

Keywords: Mirza Ghalib, Urdu Ghazal, ChatGPT, Gemini, Human Interpretation

The Many Faces of War: Crossing the Enemy Border and Fragmentation of 'Us' Versus 'Them' in Sriram Raghavan Directed Movie 'Ikkis'(2025)

Jaimin Joshi

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Anand, Gujarat, India
jjaimin98@gmail.com

Cinema, with its roots in drama, has remained a powerful tool and influence on humans. Since its inception, it has addressed various themes and subjects and has created a space to present multiple perspectives on a single subject to the audience. War, among many other things, has remained a recurring subject, giving the audience/spectators/civilians a fragment of what war is and, at the same time, what it is **not**. In the history of Indian cinema, war has been represented multiple times, taking inspiration from the actual wars that India has fought. Sriram Raghavan's 2025 film '*Ikkis*' is a biographical war film on the life of Second Lieutenant Arun Khetarpal (1950–1971), who fought in the 1971 Indo-Pak War. The film, unlike many other Indian war films that emphasize hyper masculinity and heroism, '*Ikkis*' portrays a very humanised picture of war by blurring the boundaries between home and front, **us versus them**, and thereby challenges our notions of the Other. The film attempts to give a view of war from the other side of the border, reminding us that war's consequences evade every border that may divide two

nations and two soldiers. The present paper analyses how the film *Ikkis* (2025) destabilizes the fixed categories of enemy, nation, hero, and belonging, revealing war as a space where identities collapse, overlap, and fracture rather than remain oppositional.

Key Words: War Cinema, Othering, Us versus Them, Ethics of War Representation

Reclaiming the Posthuman Past: History, Heritage, and Social Transformation in S.B. Divya's *Meru*

Parmar Vaishaliben.

Department of English, Research Scholar, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagr,
Anand, Gujarat

parmarvaishali522@gmail.com

This research paper critically examines S.B. Divya's 2023 novel *Meru* through the intersecting lenses of history, cultural heritage, community formation, and social change. Situated in a far-future narrative where "alloys"—posthuman descendants—dominate the galaxy, the novel presents a unique inquiry into the "ancient reputation" of humanity as an avaricious and destructive species. Drawing on frameworks of critical posthumanism and postcolonial studies, this study analyzes how the protagonist, Jayanthi, navigates the tension between her genetic heritage and a hegemonic posthuman society that views biological existence as obsolete. In S.B. Divya's 2023 space opera *Meru*, the far-future landscape is defined by a rigid hierarchy where "alloys"—genetically engineered posthuman descendants—control the galaxy, while humans are confined to a restorative Earth. This paper examines how the novel utilizes history and cultural heritage as tools for resistance, ultimately redefining community and driving social change. By integrating the "ancient architecture" of the Sanskrit epic *Nala-Damayanti* into a post-humanist framework, Divya challenges the notion that biological heritage is a liability, instead framing it as a vital component of future identity.

Keywords: *Posthumanism, Cultural Heritage, Social Change, Speculative Fiction.*

Homosexuality and the Politics of Sexual Identity in Mahesh Dattani's Theatre

Krupesh Ishwarbhai Chauhan

Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, Gujarat

krupesh21chauhan@gmail.com

This paper examines Mahesh Dattani's pioneering engagement with homosexuality and queer identity in Indian English theatre, with special reference to *On a Muggy Night in Mumbai*. At a time when non-heteronormative identities were largely invisible or caricatured in Indian public discourse, Dattani's theatre intervenes boldly by staging the psychological, social, and moral conflicts experienced by urban homosexual subjects. The study analyses how the play dramatizes the tension between private desire and public respectability, foregrounding themes of fear, denial, self-censorship, and internalized homophobia. It also explores how social institutions such as family, marriage, and law function as ideological apparatuses that regulate and discipline sexual identity. Using a socio-cultural and queer-theoretical framework, the paper argues that Dattani does not merely seek to represent homosexual characters but critiques the broader culture of silence and hypocrisy that enforces compulsory heterosexuality. The paper further demonstrates how theatrical space becomes a site of resistance where suppressed voices negotiate visibility and self-acceptance. By situating Dattani within the evolving discourse of queer representation in Indian literature and performance, the study establishes his theatre as a crucial intervention in the politics of sexual identity in contemporary India.

Keywords: Indian English Drama, Homosexuality, Sexual Identity, Marginality, Theatre and Urban Society.

Negotiating Identity in Transition: A Sociolinguistic Case Study on Preserving the Linguistic Identity of the Kāngsiyā Community in the Charotar Region of Gujarat

Bhavik Arvindbhai Makvana

English Department, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Gujarat, India

bhavikmakvana.213@gmail.com

The Kāngsiyā community, a Nomadic and De-Notified Tribe (NT-DNT) of Gujarāta, possesses a rich linguistic heritage historically shaped by their mobility and traditional occupation of vending combs (kanga) and handcrafted tools. However, as a marginalised group facing rapid socio-economic transition, their unique dialect and oral traditions are under threat of erosion. This paper presents a sociolinguistic case study of Kāngsiyā families in Charotar region, aiming to document and preserve their distinct linguistic identity before it is lost to standardisation. Adopting a micro-ethnographic methodology, this study analyses a primary audio corpus recorded within the family's domestic space, capturing everyday lexicon, kinship terms, and traditional folk tales. The research isolates key phonological and lexical features that distinguish Kangsiyā speech from the dominant Charotari Gujarati, tracing evidence of their migratory history through language contact. Furthermore, the analysis of their oral narratives reveals how the community encodes values of resilience, mobility, and Kābīlā (clan) solidarity in their storytelling. This research challenges colonial categorisations of the community and advocates for an indigenous approach to linguistic diversity. By archiving these voices from the margins, the study contributes to the decolonisation of Indian linguistic history and offers a model for micro-level preservation of NT-DNT languages.

Key words: Charotar Region, Dialect Preservation, Kāngsiyā community, NT- DNT

Breaking the Coop: A Camusian Analysis of Absurd Revolt and Amoral Freedom in Aravind Adiga's *The White Tiger*

Priyank Modhvadiya¹

¹Research Scholar, Bhakta Kavi Narsinh Mehta University, Junagadh

priyankmodhvadiya@gmail.com

This paper examines Aravind Adiga's *The White Tiger* (2008) through the existential framework of Albert Camus's *The Myth of Sisyphus*, specifically focusing on the transition from servitude to "Absurd Revolt." While typically read as a socio-political critique of India's class divide, this study argues that the protagonist, Balram Halwai, functions as an "Absurd Hero" who achieves consciousness within a systemic "Rooster Coop." By identifying the irrationality and "divorce" between his labour and his inherent dignity, Balram's journey from the "Darkness" to the "Light" serves as a literal and metaphorical rolling of the Sisyphian stone. The research posits that Balram's act of murder is not merely a criminal impulse but a Camusian revolt—a refusal to succumb to the "philosophical suicide" of blind servitude or religious consolation. Through an analysis of the "Rooster Coop" as a manifestation of the Absurd, the paper explores how Balram embraces the "death of God" and the collapse of traditional morality to forge a path of personal authenticity. Ultimately, this study demonstrates that Adiga's narrative reframes the "entrepreneur" as a rebel who, having recognized the meaninglessness of his social station, chooses to live with "passion and freedom" in a corrupt universe. The paper concludes that *The White Tiger* offers a radical Indian reimagining of the Sisyphian myth, where the hero is "happy" only once he has subverted the very mechanics of his oppression.

Keywords: *The White Tiger*, Albert Camus, The Absurd, Absurd Revolt, Aravind Adiga, The Rooster Coop, Existentialism, Indian English Fiction, Class Struggle.

Narrating Social Change through the Supernatural: The Evolution of Indian Ghost Stories from Oral Tradition to Digital Culture

Taruna Badva

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar,
Gujarat, India

E-mail: tarubadva@gmail.com

Indian ghost stories are an important cultural tradition. They reflect social change, shared fears, and historical experiences. These stories began as oral folklore. People shared them within communities. They passed on moral values, religious beliefs, and cultural memory. Over time, Indian society changed. Print culture, colonial influence, urban life, and digital media played major roles. As a result, ghost stories also changed in form and meaning. This paper studies the movement of Indian ghost stories from oral tradition to print and digital platforms. The main aim is to understand how these stories represent ideas of community, identity, belief, and rationality. The study uses a qualitative and comparative approach. It examines oral folk narratives, literary ghost stories, and digital horror stories found on social media and popular culture platforms. Textual and cultural analysis helps identify common themes and narrative patterns. The findings show clear differences across periods. Oral ghost stories focus on shared values and religious belief. Modern literary and digital stories show concerns about urban life, social injustice, gender issues, and scientific thinking. However, the role of ghost stories remains important. They continue to preserve cultural memory and respond to social change. The paper concludes that the supernatural remains a strong narrative form. It helps Indian society connect tradition with modern experience.

Keywords: Indian ghost stories, cultural memory, social change, oral tradition, digital culture

Translating Confession: Kamala Das and the Politics of Voice Across Languages

Pranjal K. Pandya

Department of English and Humanities, Sardar Patel University, VVN.

pranjalkpandya@gmail.com

The multilingual literary ethos of India generates complex trajectories of translation and adaptation that shape how texts travel across linguistic and cultural boundaries. This research examines how Indian literatures — particularly those produced in English and regional languages — undergo processes of translation and adaptation that transform meanings, readerships, and literary receptions. Focusing on the works of Kamala Das (also known as Kamala Surayya), a seminal Indian writer who produced poetry, short stories, and a controversial autobiography in English while also engaging with Malayalam literary culture, the study explores how her texts have been received, translated, and reinterpreted within India's diverse linguistic landscape. Kamala Das's autobiography *My Story* and selected poems confront issues of gender, identity, sexuality, and personal history through candid narrative strategies that challenge conventional idioms of Indian writing. The translation of her works into multiple Indian languages and at least fifteen international languages reflects how translation functions not merely as linguistic transfer, but as a site of cultural negotiation where local sensibilities, narrative voice, and authorial agency are continually re-framed. By investigating Das's translingual presence — as an Indian English writer with multilingual roots and as an author whose texts circulate across linguistic borders — this paper foregrounds translation and adaptation as essential mechanisms for understanding linguistic plurality, gendered expression, and literary belonging in India's postcolonial context.

Keywords: Indian Literature and Language, Translation, Cultural Translation, Bilingual Authorship.

“Spices as Memory Vessels: Culinary Cartographies of Diasporic Healing in *The Mistress of Spices*”.

Patel Maitry Bipinchandra

Research Scholar- Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar.
maitry1698@gmail.com

Food is more than just nourishment; it is a symbol of emotion, tradition, and memory. In *The Mistress of Spices* by Chitra Banerjee Divakaruni, spices serve as healing agents within fractured communities, carry the weight of cultural memory, and bind diasporic people to their homeland. In order to help South Asian immigrants navigate life in foreign places, this study investigates how culinary practices serve as "memory vessels," preserving histories, customs, and identities. By closely examining Divakaruni's book, the study looks at how the protagonist's skill with spices represents a sensory archive, charting the connections between food, emotion, and social identity. This presentation presents culinary heritage as a critical lens for comprehending diasporic experience and social transformation by examining the ways in which spices support memory, community cohesion, and psychological repair. By doing this, it connects literary analysis with cultural history and memory studies, proving that food is a dynamic medium that diasporic communities use to heal, remember, and maintain identity over time and space rather than just a cultural artifact. This method advances more general conversations about how intangible cultural heritage shapes collective memory and how literature can transmit and preserve cultural knowledge in an increasingly interconnected world.

Keywords: Spices, Culinary Memory, Memory Vessels, Diasporic Identity, Cultural Heritage, Community Healing, Intangible Heritage, Sensory Archive, South Asian Diaspora, Social Transformation.

Self-Assessment and Learner Autonomy in *Immersive English Language Engagement (IELE)* Method for English Learning: Evidence from Online Learning Platforms

Mr Diwakar A. Patankar

Assistant Professor in Corporate Communication (English), St. John College of Engineering and Management, Palghar
diwakar.patankar@gmail.com

The rapidly growing online learning environments have transformed English language instruction by enabling seamless exposure, interaction, and learner-managed engagement. Nevertheless, despite improvements in digital exposure, most English language learners still rely on teacher-based observational assessments and lack opportunities for student-led self-monitoring measures. This paper examines the role of self-assessment in improving learner autonomy within the Immersive English Language Engagement (IELE) method using open online resources. Using a quantitative research design, a structured 30-item Likert-scale questionnaire was distributed to 100 English language learners. The questionnaire was designed to evaluate immersion engagement, self-assessment habits, learner independence, the efficacy of free online tools, and learners' confidence. Data analysis employed descriptive statistics, reliability testing, correlation analysis, and paired-sample analysis to compare pre-test and post-test scores. Free online resources such as **EF SET**, **British Council Learn English**, and **Duolingo** were utilized for testing and feedback. The results demonstrate a significant positive correlation between self-assessment practices and learner autonomy, suggesting that a structured self-assessment format, combined with collaborative online interaction, enhances autonomous learning, confidence, and learner awareness. The paper concludes that free online tools used in an immersive context can effectively shift EFL assessment control from teacher-reliant to learner-dependent models.

Keywords: Immersive English Language Engagement (IELE), self-assessment, learner autonomy, online learning, free digital tools, ELT, etc.

From High Modernism to the Gujarati Adhunik Movement: Circulation and Adaptation of Modernist Poetics across English and Regional Literature

Harwin Papat

Department of English & CLS, Saurashtra University, Rajkot, India

harvinpopat@gmail.com

This paper examines how modernist poetics travelled from Anglo-American High Modernism to the Gujarati Adhunik movement, trying to find out whether Gujarati modernist poetry represents creative adaptation or imitation. The study first looks at some core features of High Modernism—fragmentation, alienation, urban consciousness, symbolic imagery, and experimentation with poetic form—all associated with early twentieth-century English poetry [Eliot 1922; Levenson 1999]. It then tries to check the appearance and transformation of these characteristics within post-Independence Gujarati poetry, particularly in the works of poets linked with the Adhunik shift [Joshi 1965; Bhagat 2001]. It will also try to take into account the time lag between the emergence of the said characteristics in Western and then Gujarati poetry. This paper, using a comparative textual approach, aims at analyzing representative poems from English and Gujarati traditions to examine shared aesthetic techniques and strategies alongside specific vernacular adaptations shaped by linguistic identity, postcolonial experience, and socio-cultural history in general. The study also tries to foreground the role of translation, literary journals, print capitalism at large, and post-Independence cultural institutions in facilitating the circulation of modernist aesthetics across linguistic boundaries. By situating Gujarati Adhunik poetry within global modernist discourse, the study would like to contribute to discourses on multilingual modernism and literary circulation.

Keywords: Modernism, Gujarati Poetry, Adhunik, Literary Circulation, Comparative Literature

Women's Quest for Identity in Thomas Mann's Novel *Buddenbrooks* and *Doctor Faustus*

Kirtikumar Navinchandra Makvana

Research Scholar, Department of English, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar.

makvanakirtikumar@gmail.com

Thomas Mann, the Nobel Laureate writer of Germany has always presented virtues and vices of German society in his works and criticized German society for its vices. Mann has always criticized patriarchal German society and given voice to problems of women. Mann was of the opinion that woman must have equal right to man but patriarchal society never allows her to have even basic rights. Mann was much influenced by philosophy of Kant and Nietzsche, which emphasize much on humanity in the society. Civilized society always praised virtue of humanity but patriarchal society never consider woman as a human and treats her like an object and Mann was against of that. Identity is the most important thing for a human but woman never allowed to have her own identity in patriarchal society. Before marriage she is known by her father's name and after marriage she is known by her husband's name and if unfortunately her marriage fails her identity becomes question mark. Patriarchal society does not allow her to pursue her career and make her identity. If some woman tries to make her career she becomes victim of molestation and suffers a lot. Mann has criticized German patriarchal society and presented woman quest for identity through the character of Tony and Clarrisa in these novels.

Key words: Quest, identity, women, career, victim, molestation, patriarchal society.

Caste as Social Structure and Lived Reality: An Interdisciplinary Study of Gurdial Singh's *The Last Flicker*

Mehulkumar Khanabhai Chauhan

Department of English, Sardar Patel University, Humanities Building, V V Nagar, Gujarat

mehulc1111996@gmail.com

This paper presents an interdisciplinary analysis of *The Last Flicker* by Gurdial Singh, examining caste as both an institutionalized social structure and a lived experiential reality. While caste has often been studied within sociological frameworks as a system of stratification and hierarchy, this study integrates insights from sociology, literary studies, cultural studies, and psychology to offer a comprehensive understanding of its operation in rural Punjab as depicted in the novel. From a sociological perspective, the text reveals how caste regulates access to land, labour, dignity, and mobility, functioning as a mechanism of structural inequality. The narrative portrays caste not merely as a cultural tradition but as an embedded system of power sustained through economic dependency, religious practices, and social norms. Through literary analysis, the paper explores the novel's realism, symbolism, and characterization, demonstrating how aesthetic strategies render invisible suffering visible and transform individual experiences into collective social testimony. A political reading situates the novel within the broader discourse of post-independence India, where constitutional promises of equality contrast sharply with persistent caste-based exclusion. The study also incorporates psychological perspectives to analyze internalized oppression, identity conflict, and moral negotiation among marginalized characters. The metaphor of the "flicker" symbolizes fragile hope and ethical resistance within an oppressive social order. By synthesizing these disciplinary approaches, the paper argues that *The Last Flicker* functions not only as a literary text but also as a socio-cultural document that interrogates caste as an enduring reality shaping human dignity and agency. The interdisciplinary framework underscores the continuing relevance of Dalit-centered narratives in understanding the complexities of social justice and democratic ideals in contemporary India.

Keywords

Caste Hierarchy; Cultural Studies; Dalit Consciousness; Interdisciplinary Approach; Marginality; Political Theory; Rural Punjab; Social Stratification; Structural Violence; Subaltern Studies.

કચ્છના વાગડ પ્રદેશની સેલોર-વાવ પરંપરા : જળસંસ્કૃતિ, સ્થાપત્ય અને લોકવિરાસત
વાઘેલા મનિષા

Department of Gujarati, Sardar Patel University, Anand, Gujarat
vaghelamanisha683@gmail.com

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં જળને જીવનનું મૂળ તત્ત્વ માનવામાં આવ્યું છે. નદીકાંઠે વિકસેલી માનવ સંસ્કૃતિ સાથે જળસંગ્રહ માટેની વૈજ્ઞાનિક, વ્યવહારુ અને કલાત્મક પદ્ધતિઓ વિકસતી ગઈ, જેમાં વાવ (વાપી) સ્થાપત્યનું વિશિષ્ટ સ્થાન છે. પ્રાચીન વાસ્તુશાસ્ત્ર ગ્રંથોમાં વાવના પ્રકારો, બંધારણ, માપદંડ અને ઉપયોગ અંગે વિસ્તૃત ઉલ્લેખો મળે છે. ગુજરાત, ખાસ કરીને ઓછા વરસાદવાળા કચ્છ પ્રદેશમાં, જળસંગ્રહ માટે સેલોર અને વાવો માનવજીવન માટે આશીર્વાદરૂપ સાબિત થયા છે. આ લેખમાં કચ્છના વાગડ વિસ્તારમાં વિકસેલી સેલોર-વાવ પરંપરાનું ઐતિહાસિક, પુરાતાત્વિક અને લોકસાંસ્કૃતિક વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. વિશ્વ ધરોહર ધોળાવીરાની પાંચ હજાર વર્ષ પ્રાચીન સેલોરથી લઈને ફૂલી વાવ, ચોબારીની ચૌમુખી વાવ, ગેડીની કુદરતી ખડકમાંથી બનેલી અજુબાબરી વાવ, સાંગવાળી માતાજી સાથે જોડાયેલી દંતકથાવાળી સેલોર તથા રવ ગામની શિલાલેખિત વાવ જેવી મહત્વની વિરાસતો અહીં રજૂ કરવામાં આવી છે. આ વાવો માત્ર જળસંગ્રહનાં સાધન નથી, પરંતુ તે સમયના સમાજજીવન, રાજકીય વ્યૂહરચના, લોકવિશ્વાસ, ધાર્મિક આસ્થા અને કલાસંસ્કૃતિના જીવંત સાક્ષી છે. લેખ દ્વારા સ્પષ્ટ થાય છે કે કચ્છ જેવા દુષ્કાળગ્રસ્ત પ્રદેશમાં દાનવીરો અને સમુદાયે ઊભી કરેલી આ જળવિરાસત ભારતીય ઈજનેરી કુશળતાનું ઉત્તમ ઉદાહરણ છે. આજના સમયમાં આ અમૂલ્ય સેલોર-વાવ વિરાસતનું સંરક્ષણ, દસ્તાવેજીકરણ અને જનજાગૃતિ અતિઆવશ્યક છે—એ જ આ લેખનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે.

સૂચકશબ્દો (keywords) : વાવ, સંસ્કૃતિ, વિરાસત, જળસંચય, પુરાતત્વ.

ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને કૃષિ-સંસ્કૃતિનું પુનઃસ્થાપન કરતી કથા : ‘માટીનો મહેકતો સાદ’
મેહુલ રાઠવા

Department of Gujarati, Sardar Patel University, Anand, Gujarat
Mehulrathva6359@gmail.com

મકરન્દ દવેની ૧૯૮૨માં પ્રકાશિત થયેલ નવલકથા ‘માટીનો મહેકતો સાદ’ પર આધારિત આ શોધપત્ર દ્વારા ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને કૃષિ-સંસ્કૃતિના ગહન મૂલ્યોને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. શોધપત્રનો મુખ્ય આશય પૌરાણિક પાત્ર બલરામને કેવળ એક યોદ્ધા તરીકે નહીં, પરંતુ ‘હલધર’ સંસ્કૃતિના પ્રણેતા અને ધરતીના સાચા ઉપાસક તરીકે પ્રસ્તુત કરવાનો છે. જ્યારે કુરુક્ષેત્રનું યુદ્ધ અને યાદવાસ્થળીનો અહંકાર ચરમસીમાએ હતો, ત્યારે બલરામ દ્વારા રાજવૈભવ ત્યજીને ઉજ્જડ જમીનને નવસાધ્ય કરવાનો નિર્ણય એ દર્શાવે છે કે સાચી શાંતિ શસ્ત્રોમાં નહીં પણ ધરતી સાથેના અતૂટ તાદાત્મ્યમાં છે. આ શોધપત્રનો ઉદ્દેશ્ય કૃષિને કેવળ આજીવિકા નહીં, પણ એક પવિત્ર ‘યજ્ઞ’ તરીકે રજૂ કરવાનો છે. બલરામ અને રેવતીના સંબંધો દ્વારા પ્રકૃતિ સાથેના સૂક્ષ્મ આધ્યાત્મિક જોડાણને અહીં વર્ણવવાનો પ્રયાસ થયો છે. યુદ્ધ દ્વારા થતા વિનાશ

અને ખેતી દ્વારા થતા જીવનના સર્જન વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી, આ શોધપત્ર દ્વારા એવો સંદેશ આપવાનો આશય છે કે ભૌતિક સત્તા નાશવંત છે, પરંતુ ધરતી અને શ્રમના સંસ્કાર જ માનવજાતનું સાચું કલ્યાણ કરી શકે છે. અંતે, આ પ્રસ્તુતિ આધુનિક યુગમાં વિસરાતી જતી આપણી મૂળભૂત કૃષિ પરંપરાનો 'મહેકતો સાદ' ફરીથી ગુંજતો કરવાનો એક પ્રયાસ છે.

સૂચકશબ્દો (Keywords): બલરામ, કૃષિ-સંસ્કૃતિ, હળધારી, પ્રકૃતિ, પુનઃસ્થાપન.

સાંપ્રત ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તામાં બદલાતો સમાજ

શેખ ઇમરોઝબાનું મો. ઇશાક

ગુજરાતી અનુસ્નાતક વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર

E-mail: shaikhimroz270@gmail.com

21મી સદી એટલે કૃત્રિમ બુદ્ધિમતા(AI) ની સદી. AI ટેકનોલોજીથી વિશ્વના પાયામાં જડમૂળથી પરિવર્તન આવ્યા છે. આમ તો પરિવર્તન જગતનો નિયમ છે છતાં, છેલ્લા બે દાયકાઓમાં થયેલા પરિવર્તનો ખરેખર નોંધનીય છે. આ પરિવર્તનો માત્ર આર્થિક કે રાજકીય નથી, પરંતુ સમગ્ર વિશ્વના ધાર્મિક, સાંસ્કૃતિક, સામાજિક સ્વરૂપને બદલવા સક્ષમ છે. આ બદલાયેલી સામાજિક પરંપરા સાહિત્યમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે. ખાસ કરીને ટૂંકીવાર્તામાં પરંપરાગત સમાજ નવા રૂપ-રંગ લઈને કળાના માધ્યમથી આપણી સામે આવે છે, જે એક અભ્યાસનો વિષય છે. જેથી અહીં સંશોધનના પ્રશ્ન તરીકે સમાજની નવી તરહ, બદલાતા સમાજના સ્વરૂપ, કુટુંબ વ્યવસ્થામાં આવેલા આમૂલ પરિવર્તનો, ટેકનોલોજીનો પ્રભાવ, ઓળખના પ્રશ્નો, બદલાતી શિક્ષણ વ્યવસ્થા, સામાજિક-રાજકીય-આર્થિક-ધાર્મિક-સાંસ્કૃતિક પરંપરાઓ સાહિત્યમાં કેવી રીતે પ્રભાવિત થઈ છે તેનો વિશ્લેષણાત્મક અભ્યાસ છે. અહીં ટૂંકીવાર્તાની શૈલી, વિષય, ઘટના, પાત્ર, સંવેદના તેમજ સર્જકની ગહન દૃષ્ટિ સાંપ્રત સમાજથી કેવી અને કેટલી પ્રભાવિત થઈ છે તેનું વિશ્લેષણ કરવાનો હેતુ મુખ્ય છે. જેમાં અજય સોની કૃત 'રેતીનો માણસ', રામ મોરી કૃત 'કોફી સ્ટોરીઝ' અને રાઘવજી માધડ કૃત 'વાર્તાસંપદા' વાર્તાસંગ્રહોને સંદર્ભ રૂપે લેવામાં આવ્યા છે. આ સંશોધનમાં વર્ણનાત્મક તથા વિશ્લેષણાત્મક પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવી છે. પ્રસ્તુત સંદર્ભગ્રંથોમાં બદલાયેલી સામાજિક પરંપરા જેવા પરિબળોનો ગહન અભ્યાસ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. અભ્યાસને અંતે તારણ મળે છે કે સાંપ્રત ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તાઓ માત્ર સાહિત્યિક દૃષ્ટિએ જ નહીં પરંતુ સાંપ્રત સમાજના નવી માનસિકતા, અસ્તિત્વની સંવેદના, નારી સશક્તિકરણ, ટેકનોલોજીનો પ્રભાવ, બદલાતા રાજકીય પરિમાણો, ગ્રામ્યથી શહેર વિમુખ થતો સમાજ, વર્ગ વિસંવાદિતા વગેરે પ્રશ્નોને આલેખતા દસ્તાવેજી પુરાવા તરીકે મહત્વની છે.

સૂચકશબ્દો (Keywords): ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તા, આધુનિકતા, સાંપ્રત સમાજ, પરિવર્તન, અસ્તિત્વની સંવેદના

“राष्ट्रीय शिक्षा नीति और भारतीय ज्ञान परंपरा का अंतर्संबंध”

Pranatee Majhee

Department of Hindi, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar

majheepranatee7@gmail.com

यह शोधपत्र राष्ट्रीय शिक्षा नीति और भारतीय ज्ञान परंपरा के अंतर्संबंध का विश्लेषण प्रस्तुत करता है। राष्ट्रीय शिक्षा नीति भारत की प्राचीन ज्ञान परंपरा—जैसे वेद, उपनिषद, दर्शन, योग, आयुर्वेद, साहित्य तथा लोकज्ञान—को आधुनिक शिक्षा व्यवस्था से जोड़ने की दृष्टि रखती है। नीति का उद्देश्य शिक्षा को केवल कौशल-आधारित न बनाकर मूल्यनिष्ठ, सांस्कृतिक रूप से समृद्ध और समग्र बनाना है। भारतीय ज्ञान परंपरा के समावेश से शिक्षा में नैतिकता, मानवीय संवेदना और राष्ट्रीय चेतना का विकास संभव होता है। यह शोधपत्र इस बात को रेखांकित करता है कि राष्ट्रीय शिक्षा नीति और भारतीय ज्ञान परंपरा का समन्वय न केवल शिक्षा की गुणवत्ता को सुदृढ़ करता है, बल्कि भारत को एक ज्ञान-आधारित और सांस्कृतिक रूप से आत्मनिर्भर समाज के रूप में स्थापित करने की दिशा में महत्वपूर्ण भूमिका निभाता है।

Keywords: राष्ट्रीय शिक्षा नीति, भारतीय ज्ञान परंपरा, आत्मनिर्भर समाज

वृद्ध विडंबनाओं पर आधारित कहानियों का शिक्षण: ‘खिड़कियों से झाँकती हुई आंखें’ कहानी के संदर्भ में।

गोरिक अतअ

सहायक प्रोफेसर, राजकीय महाविद्यालय, दोईमुख, जिला: पापुम पारे

gorikgcs@gmail.com

शिक्षा ज्ञान अर्जन और सीखने की प्रक्रिया है, जो व्यक्ति के शारीरिक, मानसिक, नैतिक और सामाजिक विकास में सहायक होती है। जब कोई व्यक्ति दूसरों को सिखाता है तो वह शिक्षक कहलाता है, जिसका उद्देश्य शिक्षण को प्रोत्साहित करना होता है। शिक्षक, छात्र और पाठ्यक्रम—तीनों मिलकर शिक्षण प्रक्रिया को संचालित करते हैं। प्रस्तुत आलेख का विषय है: ‘वृद्धि विडंबनाओं पर आधारित कहानियों का शिक्षण: खिड़कियों से झाँकती हुई आंखें’। यह कहानी सुधा ओम ढींगरा द्वारा लिखी गई है, जो एक प्रवासी लेखिका हैं। इसमें उन बुजुर्गों की विडम्बनाओं/पीड़ाओं को दर्शाया गया है जिन्हें उनके अपने ही ठुकरा देते हैं, और उसकी आँखें दूसरों में अपनापन खोजते हैं। कहानी के मुख्य पात्र डॉ. मालिक, रेड्डी दंपति और अन्य वृद्ध नागरिक हैं। आज के समय में वृद्धों को समाज और परिवार

से अलग-थलग किया जा रहा है, जबकि वे समाज की आधारशिला हैं। उनके महत्व और स्थितियों को समझना ज़रूरी है। इसलिए महाविद्यालयों में इस विषय का शिक्षण और हिंदी पाठ्यक्रम में वृद्ध विमर्श से संबंधित स्वतन्त्र पत्र को शामिल किया जाना चाहिए, ताकि युवा पीढ़ी उनके स्थितियों जाने, उनका सम्मान करे और उनकी स्थिति सुधारने में सक्रिय भूमिका निभाए।

शोध सार का मुख्य शब्द : शिक्षा, ज्ञान अर्जन, शारीरिक, मानसिक, नैतिक, सामाजिक विकास, शिक्षक, छात्र, पाठ्यक्रम, वृद्धि विडंबनाएं, खिड़कियों से झांकती हुई आंखें, सुधा ओम ढींगरा, प्रवासी लेखिका, बुजुर्गों की पीड़ा, डॉ. मालिक, रेड्डी दंपति, समाज की आधारशिला, हिंदी पाठ्यक्रम, वृद्ध विमर्श, युवा पीढ़ी, स्थिति सुधार ।

ટેકનોલોજી આધારિત શિક્ષણમાં અદ્વૈત વેદાંતના માનવ મૂલ્યો અને આત્મબોધનું મહત્ત્વ
અનુસ્નાતક સંસ્કૃત વિભાગ, સરદાર પટેલ વિશ્વવિદ્યાલય, વલ્લભ વિદ્યાનગર, ગુજરાત
જયેશકુમાર શનાભાઈ પરમાર

pjayeshparmar2511@gmail.com

આધુનિક યુગમાં ટેકનોલોજી માનવ જીવનના તમામ ક્ષેત્રોમાં વ્યાપક પ્રભાવ ધરાવે છે. શિક્ષણ ક્ષેત્ર પણ આ પરિવર્તનથી દૂર રહ્યું નથી. ઓનલાઇન શિક્ષણ, ડિજિટલ વર્ગખંડો, કૃત્રિમ બુદ્ધિ (Artificial Intelligence) તથા વર્ચ્યુઅલ લર્નિંગ પ્લેટફોર્મ્સના ઉપયોગથી શિક્ષણ વધુ ઝડપી, સુલભ અને વૈશ્વિક બન્યું છે. માહિતીના ઝડપી પ્રસાર અને કુશળતા આધારિત શિક્ષણના વિકાસથી શૈક્ષણિક માળખામાં નોંધપાત્ર સુધારા થયા છે. તેમ છતાં, ટેકનોલોજી આધારિત આ શિક્ષણ પદ્ધતિમાં માનવ મૂલ્યો, આંતરિક સંવેદના, નૈતિકતા અને આત્મિક વિકાસ જેવા મૂળભૂત તત્ત્વોની અવગણના થતી હોવાનો અનુભવ પણ સામે આવ્યો છે. શિક્ષણનો મૂળ હેતુ માત્ર માહિતી આપવો કે વ્યાવસાયિક કુશળતા વિકસાવવા પૂરતો નથી, પરંતુ માનવને જાગૃત, સંવેદનશીલ, જવાબદાર અને આત્મબોધ પ્રાપ્ત કરનાર બનાવવાનો છે. આ દૃષ્ટિએ ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનમાં અદ્વૈત વેદાંત માનવ ચેતના, આત્મસ્વરૂપ અને સર્વાંગી વિકાસ અંગે ઊંડું અને સર્વકાલિક માર્ગદર્શન આપે છે. અદ્વૈત વેદાંત માનવ અને બ્રહ્મની એકતા, આત્મજ્ઞાન તથા આંતરિક મૂલ્યો પર ભાર મૂકે છે, જે આધુનિક શિક્ષણ વ્યવસ્થાને માનવીય અને મૂલ્યનિષ્ઠ બનાવવા માટે માર્ગદર્શક બની શકે છે. આ સંશોધન પત્રમાં ટેકનોલોજી આધારિત શિક્ષણ વ્યવસ્થાનું મૂલ્યાંકન અદ્વૈત વેદાંતના દાર્શનિક સિદ્ધાંતોને આધારે કરવામાં આવ્યું છે. ટેકનોલોજી અને આધ્યાત્મિક મૂલ્યો વચ્ચે સંતુલન સાધી શકાય તેવા સંભવિત માર્ગો શોધવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે, જેથી શિક્ષણ માત્ર માહિતી કેન્દ્રિત ન રહી, પરંતુ માનવ મૂલ્યો, આત્મબોધ અને સર્વાંગી માનવ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.

Key Words : ટેકનોલોજી આધારિત શિક્ષણ, અદ્વૈત વેદાંત, માનવ મૂલ્યો, આત્મબોધ, આધ્યાત્મિક શિક્ષણ, સર્વાંગી માનવ વિકાસ

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા અને માનસિક સ્વાસ્થ્ય

અક્ષય અરવિંદભાઈ ડોબરીયા

અનુસ્નાતક સંસ્કૃત વિભાગ, સરદાર પટેલ વિશ્વવિદ્યાલય, વલ્લભ વિદ્યાનગર, ગુજરાત

akshaydobariya2505@gmail.com

આધુનિક યુગમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના વિકાસની સાથે સાથે માનવ જીવન વધુ સુવિધાસભર બન્યું છે, પરંતુ તે સાથે માનસિક તણાવ, ચિંતા, ભય અને નિરાશા જેવી સમસ્યાઓમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે. સ્પર્ધાત્મક જીવનશૈલી, અતિશય અપેક્ષાઓ અને અનિશ્ચિત ભવિષ્યના કારણે માનવ મન સતત અશાંત બની રહ્યું છે. આવી પરિસ્થિતિમાં માનસિક સ્વાસ્થ્ય જાળવવું એક ગંભીર પડકાર બની ગયું છે. આ સંદર્ભમાં શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા એક પ્રાચીન છતાં અતિપ્રાસંગિક ગ્રંથ તરીકે માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટે શાશ્વત માર્ગદર્શન પ્રદાન કરે છે. શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાની પૃષ્ઠભૂમિ જ માનસિક સંકટ પર આધારિત છે. યુદ્ધભૂમિ પર અર્જુનનો વિષાદ આજના માનવના આંતરિક સંઘર્ષનું પ્રતીક છે. શ્રીકૃષ્ણ દ્વારા આપવામાં આવેલ ઉપદેશ માનસિક સમસ્યાઓને દબાવવા કે નકારવાના બદલે તેને સ્વીકારીને જ્ઞાન દ્વારા ઉકેલ લાવવાનો માર્ગ સૂચવે છે. ગીતા અનુસાર આત્મબોધ, કર્મયોગ અને સમભાવ જેવા તત્ત્વો માનસિક સ્વાસ્થ્યના મુખ્ય આધારસ્તંભ છે. કર્મયોગનો સિદ્ધાંત કર્મ કરતા ફળ પ્રત્યેની આસક્તિ ઘટાડે છે, જેના કારણે ભવિષ્યની ચિંતા અને નિષ્ફળતાનો ભય ઓછો થાય છે. સમભાવ દ્વારા સુખ-દુઃખ અને લાભ-હાનિમાં ભાવનાત્મક સંતુલન વિકસે છે. ઉપરાંત, મન પર નિયંત્રણ માટે ધ્યાન અને અભ્યાસ પર ગીતા ભાર મૂકે છે, જે માનસિક સ્થિરતા અને આંતરિક શાંતિ પ્રાપ્ત કરવામાં સહાયક બને છે. આ રીતે, શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટે એક સમગ્ર અને વ્યવહારુ દૃષ્ટિકોણ પ્રદાન કરે છે.

Key Words :

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા, માનસિક સ્વાસ્થ્ય, તણાવ, કર્મયોગ, સમભાવ, આત્મબોધ, મન નિયંત્રણ

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 के संदर्भ में भारतीय ज्ञान परंपरा और मानविकी एवं सामाजिक विज्ञान का पुनर्स्थापन

नन्दकिशोर जगदीश शर्मा

संस्कृत स्नातकोत्तर विभाग, सरदार पटेल यूनिवर्सिटी, वल्लभ विद्यानगर, आनंद, गुजरात-388120
nandusharma137@gmail.com

भारतीय शिक्षा परम्परा का इतिहास अत्यन्त प्राचीन एवं समृद्ध रहा है। यह परम्परा केवल ज्ञानार्जन तक सीमित नहीं रही, बल्कि व्यक्ति के समग्र विकास को लक्ष्य बनाकर निर्मित हुई थी। शिक्षा का उद्देश्य जीवनोपयोगी कौशल प्रदान करना मात्र नहीं, बल्कि व्यक्ति में नैतिकता, आत्मानुशासन, सामाजिक उत्तरदायित्व तथा आध्यात्मिक चेतना का विकास करना भी रहा है। वैदिक एवं उत्तरवैदिक काल में शिक्षा प्रणाली का आधार गुरुकुल व्यवस्था थी, जिसमें विद्यार्थी को बौद्धिक, शारीरिक, मानसिक तथा सांस्कृतिक प्रशिक्षण एकीकृत रूप में प्राप्त होता था। इस प्रणाली में ज्ञान को जीवन-दर्शन से पृथक नहीं माना जाता था, बल्कि उसे जीवन का अभिन्न अंग समझा जाता था।¹ भारतीय शिक्षा-चिन्तन में ज्ञान का स्वरूप समन्वयवादी रहा है। यहाँ दर्शन, साहित्य, गणित, चिकित्सा, नीतिशास्त्र, कला एवं सामाजिक विज्ञानों को पृथक विषयों के रूप में नहीं देखा गया, बल्कि एक ही ज्ञान-परम्परा के विविध आयामों के रूप में स्वीकार किया गया। इसीलिए प्राचीन ग्रन्थों में 'विद्या' का उद्देश्य आत्मविकास तथा लोककल्याण दोनों को माना गया है। वह विद्या ही सार्थक है जो मनुष्य को व्यापक अर्थों में मुक्त करती है।² इस परम्परा में मानविकी एवं सामाजिक विज्ञानों का विशेष महत्व रहा है। साहित्य, इतिहास, भाषा, दर्शन तथा समाजचिन्तन जैसे विषय व्यक्ति को केवल ज्ञान नहीं देते, बल्कि उसे समाज के साथ सम्बद्ध होने की दृष्टि प्रदान करते हैं। शिक्षा को नैतिक एवं सामाजिक उत्तरदायित्व के साथ जोड़ने की यह परम्परा भारतीय विचारधारा की विशेष पहचान रही है।³

मुख्य शब्द : राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020, भारतीय ज्ञान परंपरा, मानविकी, सामाजिक विज्ञान, बहुविषयक शिक्षा

GLOBAL CHALLENGES AND PEACE:

Spiritual Wisdom from the Upanishads, Epics, And the Bhagavad Gita in Relation to Satsang Diksha

Saurav Kotadiya

Department of Sanskrit, Saradar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Gujarat, India.

baps.sk9@gmail.com

The contemporary world is confronted with multiple interconnected crises, including economic instability, psychological distress, social fragmentation, ethical decline, violence, and a growing sense of existential disorientation. Despite scientific, technological, and institutional advancements, sustainable peace remains elusive, indicating a deeper crisis of values and consciousness. This study addresses the problem by examining how India's classical spiritual and philosophical traditions provide a holistic framework for peace rooted in inner transformation rather than external regulation alone. The primary objective of this research is to explore and synthesize peace-centered ethical teachings from the Upanishads, the Bhagavad Gītā, the Rāmāyaṇa, and the Mahābhārata, and to analyze their contemporary relevance through the applied ethical code of the Satsang Diksha Granth authored by Mahant Swami Maharaj. The study employs a qualitative, comparative, and thematic textual analysis, mapping

a range of modern global and life-stage crises—such as economic anxiety, mental health challenges, family breakdown, conflict, corruption, greed, lifestyle disorders, student and youth dilemmas, adulthood pressures, aging, and spiritual crisis—to corresponding scriptural insights. The findings reveal a consistent scriptural emphasis on peace (Śānti) as arising from self-knowledge (Ātma-jñāna), righteous conduct (Dharma), disciplined action (Karma-yoga), compassion, self-restraint, and moral governance. The Satsang Diksha is shown to operationalize these classical ideals into practical norms of daily conduct, demonstrating a living continuity between ancient wisdom and modern ethical practice. The study concludes that lasting peace emerges through the integration of spiritual awareness, ethical discipline, and practical observance, offering a timeless and viable contribution to contemporary peace studies, ethics, and interdisciplinary humanities research.

Key Words: Mahant Swami Maharaj – Satsang Diksha – Vedic Shastras – Global Challenges – Peace

अद्वैत वेदान्त और आधुनिक जीवन : आत्मज्ञान-आधारित व्यावहारिक नैतिकता का निर्माण

भूमिका मनसुख सोलंकी

संस्कृत विभाग, सरदार पटेल विश्वविद्यालय, वल्लभ विद्यानगर, आणंद, गुजरात.

bhumisolanki0508@gmail.com

अद्वैत वेदान्त भारतीय दार्शनिक परंपरा का वह सर्वोच्च शिखर है, जो मानव जीवन, नैतिकता एवं आचरण के मूलाधार में एकत्व (अद्वैत) की सार्वकालिक एवं सार्वभौमिक दृष्टि को प्रतिष्ठित करता है। यह दर्शन केवल तात्त्विक चिंतन या आध्यात्मिक साधना तक सीमित न रहकर मानव के आंतरिक जीवन, सामाजिक संबन्धों तथा नैतिक व्यवहार का सम्यक् मार्गदर्शन प्रदान करता है। आधुनिक युग में, जहाँ व्यक्ति तीव्र प्रतिस्पर्धा, मानसिक तनाव, अस्तित्वगत असुरक्षा, पहचान-संकट तथा सामाजिक विखण्डन जैसी जटिल समस्याओं से जूझ रहा है, वहाँ अद्वैत वेदान्त एक ऐसी व्यावहारिक नैतिकता का सुदृढ़ आधार प्रस्तुत करता है, जिसका मूल सिद्धान्त आत्मज्ञान है अर्थात् समस्त जीवों में एक ही चैतन्य तत्त्व की अनुभूति। प्रस्तुत शोध-पत्र का उद्देश्य अद्वैत वेदान्त के प्रमुख तत्त्वों - अहंकार-लय, अद्वैत-दृष्टि, सर्वात्मभाव तथा माया का आधुनिक मनोविज्ञान, सामाजिक आचरण एवं नैतिक निर्णय-प्रक्रिया के सन्दर्भ में समालोचनात्मक विश्लेषण करना है। यह अध्ययन दर्शाता है कि आत्मज्ञान-आधारित दृष्टि से नैतिकता बाह्य नियमों अथवा दण्ड-भय पर आश्रित न रहकर आंतरिक बोध एवं करुणा से स्वाभाविक रूप से उद्भूत होती है। जब व्यक्ति स्वयं को अन्य से भिन्न नहीं, अपितु उसी एक चैतन्य का अभिन्न अंश मानता है, तब उसका आचरण स्वतः नैतिक, उत्तरदायित्वपूर्ण एवं संवेदनशील बन जाता है। निष्कर्षतः, यह शोध प्रतिपादित करता है कि अद्वैत वेदान्त पर आधारित व्यावहारिक नैतिकता समकालीन समाज की विखण्डित चेतना को एकीकृत करने, मानवीय संबन्धों में करुणा एवं समानता को सुदृढ़ करने तथा व्यक्ति को आंतरिक शान्ति एवं सामाजिक समरसता की ओर उन्मुख करने की सामर्थ्य रखती है। इस प्रकार अद्वैत वेदान्त

आधुनिक जीवन की नैतिक चुनौतियों के समाधान हेतु एक सार्थक एवं प्रासंगिक दार्शनिक आधार प्रदान करता है।

मुख्य शब्द : अद्वैत वेदान्त, नैतिकता, आधुनिक जीवन, आत्मज्ञान, अद्वैत तत्त्व ।

गांधीजीना विचारोमां स्वदेशीपणुं अने स्वावलंबन

जशोदाबेन गुलाबभाषा नकुलीया

पीअेय.डी. विद्यार्थी, संस्कृत विभाग, सरदार पटेल युनिवर्सिटी, वल्लभविद्यानगर

jgnikuliy1990@gmail.com

विश्ववंदनीय महात्मा गांधीजीना विचारोमां स्वदेशप्रेम अने स्वावलंबन सौ प्रथम द्रष्टिपात थाय छे. गांधीजी मानता के स्वदेशी उत्पादकता अपनाववाथी ज देश स्वावलंबी बनी शकशे. स्वदेशीनो अर्थ छे के, पोताना देशमां बनेली वस्तुओनो उपयोग करवो. अने स्वावलंबी अेटले आत्मनिर्भर बनवुं. तेमने स्वदेशी आंदोलनने ज स्वराज (स्वशासन)नो आत्मा बनाव्यो. तेओ स्वदेशीनो अर्थ केवण विदेशी वस्तुओनो बहिष्कार करता नथी, परंतु पोताना देशना साधनोनी उपयोग करवो अने स्थानिय उद्योगोने वेग आपवो. गांधीजी मानता के, व्यक्तिअे जिवन जरियातनी वस्तुओनी जाते ज निकास करवी. जे निकास बहु आवश्यक होय तेनी ज आयात करवी. स्वदेशीमां स्वार्थ अने घृणाने कोष ज प्रकारनुं स्थान नथी. भगवदगीतामां पण भगवान श्रीकृष्णअे कह्युं छे के, “कर्म करतो जा, इणनी आशा राभीश नहि.” गांधीजीनी स्वदेशीता अने स्वावलंबनने व्यक्तिना आर्थिक क्षेत्र साथे सांकणे छे. तथा तेमना शिक्षणयितनमां पण भागकने उद्योग द्वारा शिक्षण आपवानी हिमायत स्पष्ट थाय छे. स्वास्थ्यना क्षेत्रमां पण स्वदेशीताने प्राधान्य आप्युं छे. स्वदेशी विचारने उच्च राष्ट्रीय स्वरूप आपवानो श्रेय महात्माजीने जाय छे. पारिभाषिक शब्दो : स्वदेशी, आत्मनिर्भर, आर्थिक क्षेत्र, स्वास्थ्य, स्वदेशप्रेम, स्वराज, उद्योग

જયાબેન શાહ: અનેકવિધ ક્ષમતાઓની પ્રતિમૂર્તિ

નેહા એન. પરમાર

ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર, ગુજરાત

nehaparmar6806@gmail.com

જયાબેન શાહનો જન્મ ગુજરાતના ભાવનગર ખાતે વર્ષ ૧૯૨૨માં થયો ત્યાંથી લઈને વર્ષ ૨૦૧૪માં અવસાન પામ્યા ત્યાં સુધી કરેલા તેમના કાર્યોની નોંધ લોકો આજે પણ લે છે. શાળાકીય શિક્ષણ ભાવનગર કરીને ઉચ્ચ અભ્યાસ મુંબઈથી કર્યો. ત્યારબાદ જાહેરજીવનમાં સક્રિય થયાં. જેના અંતર્ગત ભંગીકષ્ટમુક્તિ, નશાબંધી, વ્યસનમુક્તિ જેવા રચનાત્મક કાર્ય સાથે સંકળાયા. સૌરાષ્ટ્ર રાજ્યની રચના થયા બાદ સૌરાષ્ટ્ર સંવિધાન સભાના સભ્ય અને સૌરાષ્ટ્ર રાજ્યના નાયબ શિક્ષણમંત્રીના પદ પર રહ્યા. સતત તેર વર્ષ સુધી લોકસભાના સભ્ય રહ્યા. લોકસભાના સભ્ય પદ પર હતાં ત્યારે જીવિતમાં અને કંપાલામાં આયોજિત વૈશ્વિક અધિવેશનમાં ભારતીય પ્રતિનિધિમંડળના સભ્ય તરીકે હાજરી આપી. સમગ્ર જીવન દરમિયાન વાંચન-લેખનનું કાર્ય કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં છોડ્યું નહીં. જેના લીધે 'સૌરાષ્ટ્રના સ્વાતંત્ર્ય સૈનિકો અને લડતો', 'અમેરિકા અને અમેરિકન જીવન' જેવા પુસ્તકો તૈયાર કર્યાં. સૌરાષ્ટ્ર રચનાત્મક સમિતિ દ્વારા પ્રકાશિત 'સ્વરાજ ધર્મ' સામયિકમાં નિયમિત લેખ લખતાં અને આગળ જતાં આ સામયિકનું તંત્રીપદ પણ સંભાળ્યું. તેમનાં આવા કાર્યોને કારણે ઘણાં પુરસ્કારોથી સન્માનિત થયાં હતાં. આમ, જયાબેનનું સમગ્ર જીવન દરમિયાનનું કાર્ય તેમને બહુમુખી પ્રતિભાના પ્રતીક સ્વરૂપે યથાર્થ કરે છે.

મુખ્ય શબ્દો - જયાબેન શાહ, જાહેર જીવન, રચનાત્મક કાર્યકર, સાંસદ, 'સ્વરાજ ધર્મ' સામયિક

બારડોલી સત્યાગ્રહમાં સરદાર પટેલનું નેતૃત્વ: 'નવજીવન'ના સંદર્ભે

પ્રણવકુમાર મેહુલભાઈ ચૌધરી

અનુસ્નાતક ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર

chaudharipranav2243@gmail.com

પ્રસ્તુત શોધપત્રમાં આઝાદીની લડતમાં 'નવજીવન' પત્ર દ્વારા કઈ રીતે બારડોલી સત્યાગ્રહને પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો તેની માહિતી આપી છે. આ સંશોધન પત્ર પ્રથમ કક્ષાના સાધન 'નવજીવન' પત્રનો ઉપયોગ કરીને તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. જેનો હેતુ બારડોલી સત્યાગ્રહ દરમિયાન ઊભી થયેલી રાષ્ટ્રીય ભાવનાને ઉજાગર કરવાનો છે. સરદાર પટેલે આ સત્યાગ્રહનું નેતૃત્વ સંભાળ્યું અને લોકોને લડતમાં કોઈપણ સંજોગે પીછેહઠ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવડાવી હતી. ગાંધીજીએ પણ આ સત્યાગ્રહને નવજીવન મારફતે સતત માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. સત્યાગ્રહ દરમિયાન મહિલાઓ, ખેડૂતો, વેપારીઓ, તલાટીઓ, પટેલો, વગેરે તેમાં જોડાયા હતા. ગામે ગામના તલાટીઓ અને પટેલોએ સરકારી નોકરીમાંથી રાજીનામાં આપ્યા હતા. આ ઉપરાંત આ સત્યાગ્રહને માત્ર બારડોલી તાલુકામાંથી જ નહીં પરંતુ સમગ્ર ગુજરાતમાંથી, સમગ્ર ભારતમાંથી અને વિદેશમાંથી પણ ફંડ મળ્યું હતું. બારડોલી સત્યાગ્રહમાં લોકોએ સરકારી જુલમોનો નીડરતાથી સામનો કર્યો હતો. લોકોએ પોતાની સંપત્તિ કરતા સમ્માનને વધારે મહત્વ આપ્યું હતું. આ સત્યાગ્રહમાં રચનાત્મક પ્રવૃત્તિ ઉપર પણ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. આમ, આ સંશોધન પત્રમાં ઈ. સ. ૧૯૨૮ની પરિસ્થિતિ, લોકોની રાષ્ટ્રવાદી ભાવના, અંગ્રેજ સરકારની નીતિ, બહેનોની ભાગીદારી, દારૂબંધી જેવી પ્રવૃત્તિઓ, લોકોને ઉત્સાહિત કરતા ગીતોની રચના અને પ્રજાશક્તિનો વિજય જેવી બાબતોને સાંકળી લેવામાં આવી છે.

ચાવીરૂપ શબ્દો: સરદાર પટેલ, નવજીવન, બારડોલી, ગાંધીજી, રચનાત્મક પ્રવૃત્તિ, ખેડૂતો અને મહિલાઓ, ફંડ

બારડોલી સત્યાગ્રહમાં મીઠુંબહેન

અલૌકિકા અમરસિંહભાઈ ચૌધરી

અનુસ્નાતક ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર

alaukika250501@gmail.com

બારડોલી સત્યાગ્રહ ૧૯૨૮ ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય આંદોલનના ઇતિહાસમાં એક મહત્વપૂર્ણ ખેડૂત આંદોલન તરીકે ઓળખાય છે. આ સત્યાગ્રહમાં પુરુષ નેતૃત્વ સાથે સાથે સ્ત્રીઓની સક્રિય ભૂમિકા પણ અત્યંત નોંધપાત્ર રહી હતી. ખાસ કરીને પારસી સમાજની મહિલા કાર્યકર શ્રીમતી મીઠુંબહેન હેરમસજી પીટિટ નું યોગદાન આંદોલનને જનઆધાર અને નૈતિક બળ પૂરું પાડનારું હતું. પારસી બહેનની હિંમત અને નિર્ભયતા બારડોલી સત્યાગ્રહ દરમિયાન વિશેષ રીતે પ્રગટ થઈ હતી. મીઠુંબહેન દ્વારા ખાદીની ફેરીઓ માત્ર ખાદી વેચાણ પ્રતી સીમિત ન રહી, પરંતુ તે સ્વદેશી વિચારધારાનો પ્રચાર કરનારું અસરકારક સાધન બની. વાલોડ વિભાગમાં

શ્રી વલ્લભભાઈ પટેલના ભાષણોમાં મીઠુ બહેનના કાર્યનો ઉલ્લેખ થતો હતો, જે તેમની ભૂમિકા અને પ્રભાવને સ્પષ્ટ કરે છે. શ્રીમતી મીઠુ બહેનની ફેરીઓ દ્વારા ગામડાંઓમાં રાષ્ટ્રીય ચેતના ફેલાઈ અને સ્ત્રીઓમાં રાજકીય જાગૃતિ ઊભી થઈ. પારસી બહેન દ્વારા આપવામાં આવેલી ભેટો અને આર્થિક સહાય સત્યાગ્રહના સંચાલનમાં ઉપયોગી સાબિત થઈ. સત્યાગ્રહ દરમિયાન મીઠુ બહેન વગેરેની ધરપકડ થતાં તાલુકામાં જનઉત્સાહ વધુ પ્રબળ બન્યો અને આંદોલનને નવી ઊર્જા મળી. ખાદી ખપત વધારવા માટે મીઠુ બહેને કરેલું કાર્ય ગાંધીમય વિચારધારાનું પ્રતિબિંબ હતું. મધ નિષેધક અભિયાન અને મહાત્મા ગાંધીના સિદ્ધાંતો સાથે તેમની નિષ્ઠા સ્પષ્ટ દેખાય છે. આ રીતે, બારડોલી સત્યાગ્રહમાં મીઠુ બહેનનું યોગદાન માત્ર સહાયક નહીં પરંતુ આંદોલનને જનઆંદોલન બનાવવામાં મહત્વપૂર્ણ સાબિત થયું હતું. બારડોલી સત્યાગ્રહના ઇતિહાસમાં મીઠુ બહેનનું કાર્ય ગાંધીયન વિચારધારાનું જીવંત પ્રતિબિંબ અને સ્ત્રી નેતૃત્વનું મહત્વપૂર્ણ અધ્યાય ગણાય છે.

Keywords: બારડોલી, મીઠુબહેન, આદિવાસી, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, ખેડૂત

Somnath 1026-2026: A Millennium in Retrospect

Parika Rathod

Department of History, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, India

parikajrathod@gmail.com

The Somnath temple has a unique place in Indian historical consciousness, shaped by its repeated destruction, reconstruction, and reinterpretation over a thousand years, marking a millennium this year since raid of Mahmud of Gazna in the year 1026. This paper evaluates the historical context of attributes of Somnath with its political, cultural, and historiographical discourse. The paper explores different narratives about Somnath temple in Indian history, particularly during its reconstruction after Indian independence, where it was seen as a symbol of national revival and how it became a centre for socio-religious and political movements. The study also examines the contemporary political mobilization of Somnath Rath Yatra and its impact on Indian politics. This shows how historical memory in the present shape identity, legitimizes political claims, and gives a new vision to consolidate popular narratives of the past. Engaging critically with historiography, this paper argues that the significance of Somnath does not lie merely in the event of 1026 but its continuing aftereffects within Indian politics and socio-cultural discourse. Through this way, Somnath emerged as a site where history, memory, religion and contemporary politics intersect and contend.

Key words: Somnath temple, Mahmud of Gazna, Historiography, Indian politics, Memory studies.

બારડોલી સત્યાગ્રહમાં બહેનોનો ફાળો

પ્રજ્ઞાબેન દેષણભાઈ રાઠવા

અનુસ્નાતક ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર, આણંદ, ભારત

pragyarathva@spuvvn.edu

૧૯૨૮નો બારડોલી સત્યાગ્રહ મહેસૂલમાં થયેલા અયોગ્ય વધારા સામે વલ્લભભાઈ પટેલના નેતૃત્વમાં બારડોલી તાલુકામાં સંયમિત, શિસ્તબદ્ધ અને અહિંસક રીતે ચલાવવામાં આવેલો ઐતિહાસિક ખેડૂત આંદોલન હતો, જેમાં આદિવાસી, ખેડૂતો અને સ્ત્રીઓની વિશાળ ભાગીદારી જોવા મળી હતી. આ સત્યાગ્રહમાં રાનીપરજ નાં કાર્યકરો તરીકે દંડાબહેન ચૌધરી, ગોનાબહેન ચૌધરી, પ્રચારક તરીકે તારાબહેન મોડક, શ્રી મોંઘીબહેન તથા સ્ત્રી સશક્તિકરણ તરીકે મણિબહેન પટેલ, મીઠુબહેન પીટીટ, ભક્તિલક્ષ્મી દેસાઈ, મણિબહેન પટેલ, સુરજબહેન મહેતા, પુષ્પાબહેન, ડાહીબહેન પટેલ, સવિતાબહેન દેસાઈ, કુસુમબહેન વસી, વગેરે સક્રિય ભાગ ભજવ્યો. જેના કારણે ત્યાંની સ્થાનિક મહિલાઓમાં પણ જાગૃતિ આવી અને તેમણે જોઈને હિંમત વધવાથી સત્યાગ્રહમાં ભાગ લીધો. ગામેગામની બહેનોનો ઉત્સાહ વર્ણવી ન શકાય એવો હતો. સભાઓમાં તેમની સંખ્યા ઉભરાતી. સરદારે પહેલેથી જ શરત કરેલી કે, આ લડતમાં બહેનોનો પૂરો સાથ જોઈએ અને તેમણે સભાઓમાં ને બીજા કાર્યક્રમોમાં મોટી સંખ્યામાં ભાગ લેવો જોઈએ. બારડોલીની બહાદુર બહેનોએ સરદારની આ શરતનું સો ટકા પાલન કર્યું હતું. ઘેર ઘેર રેંટિયાઓ ગુંજતા હતાં. બહેનો જપ્તી, જડતી ને જુલમની સામે શૂરવીર ક્ષત્રિયાણીઓ સામે ઊભી રહેતી હતી. મોળા પડતા પતિને રણમોરચે સ્થિર અને દ્રઢ રહેવાની પ્રેરણા બહેનોએ આપતી હતી. અને આ બહેનોએ પોતે પણ લડત માટે ઘરેણાં-આભૂષણોનો ત્યાગ કર્યો, સત્યાગ્રહ દરમિયાન શાંતિ, શિસ્ત અને અહિંસા જાળવી સરકારી દમન સામે જમીન જપ્તી, માલ જપ્ત દરમિયાન ધીરજ રાખતી હતી. અને દરેક સભાઓમાં, પ્રચાર તથા મંડળીઓમાં જોડાતી અને તેની સાથે રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ જેમ કે કાંતણ-વણાટ, દારૂબંધી, શિક્ષણ, સામાજિક એકતા અને મહિલા જાગૃતિ સાથે ચાર મહિના સુધી ચાલેલી આ લડત સરકાર પર દબાણ ઊભું કરવામાં સફળ રહી. અને આ લડત કોઈ એક કોમની ન હતી. એમાં બ્રાહ્મણ, વાણીયા, પાટીદાર, અનાવિલ, મુસલમાન, પારસી, રાનીપરજ તથા અન્ય

કોમોના લોકોનો પણ પૂરો સાથ હતો. જેઓ ખેડૂતો નહોતા તેમણે પણ પોતાની રીતે આ લડતમાં સારો ફાળો આપ્યો આપો. પરિણામે જપ્ત કરેલી જમીનો પરત મળી, કેદીઓ મુક્ત થયા અને મહેસૂલ વધારાનો નિર્ણય રદ થયો. એક પણ જાનહાનિ વિના ખેડૂતોને ન્યાય મળ્યો તથા વલ્લભભાઈ પટેલ ‘સરદાર’ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા.

ચાવીરૂપ શબ્દો: બારડોલી સત્યાગ્રહ, સરદાર, બહેનો, ખેડૂતો, રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ

કમળાશંકર પંડ્યા અને સરદાર

અજયસિંહ જગતસિંહ રાજપૂત

અનુસ્નાતક ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર, આણંદ

ajaysinhrajput727@gmail.com

સ્વતંત્ર ભારતના નિર્માણમાં સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલનું યોગદાન અનન્ય અને અદ્વિતીય રહ્યું છે. ભારતના રાજકીય એકીકરણ, વહીવટી શિસ્ત અને રાષ્ટ્રનિર્માણમાં તેમની વ્યવહારુ દૃષ્ટિએ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી. તેમ છતાં સ્વતંત્રતા પૂર્વ અને અનુગામી સમયગાળામાં સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ અને જવાહરલાલ નેહરુ વચ્ચેના વિચારભેદો ભારતીય રાજકારણના એક મહત્વના અધ્યાય રૂપે ઊભા રહ્યા છે. આ સંશોધન પત્રમાં આ વિચારભેદોને એક અનોખી દૃષ્ટિથી સમજવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે – સમાજવાદી વિચારધારાથી પ્રભાવિત રહેલા કમળાશંકર પંડ્યાની નજરે સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલનું મૂલ્યાંકન. કમળાશંકર પંડ્યા પોતાના જીવનના પ્રારંભિક તબક્કામાં સમાજવાદ અને નહેરુવાદથી ઘેરા પ્રભાવિત રહ્યા હતા અને તેમણે લાંબા સમય સુધી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની વ્યવહારુ રાજકીય દૃષ્ટિનો વિરોધ કર્યો. પરંતુ સમય, અનુભવ અને સ્વતંત્રતા બાદના રાજકીય પરિવર્તનોને કારણે તેમના વિચારોમાં નોંધપાત્ર પરિવર્તન આવ્યું. પોતાની આત્મકથા ‘વેરાનજીવન’ના આધારે પંડ્યાએ સ્વીકાર્યું કે નહેરુવાદી સમાજવાદમાં રહેલી નીતિગત ખામીઓ અને સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની રાષ્ટ્રહિતમાં સમર્પિત કાર્યશક્તિ તેઓ આરંભમાં સમજી શક્યા નહોતા. આ અભ્યાસમાં કમળાશંકર પંડ્યાના જીવનપ્રસંગો, કોંગ્રેસની આંતરિક રાજનીતિ, સમાજવાદી આંદોલનો, અને સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ સાથેના તેમના સંઘર્ષોનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. સાથે જ એ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કેવી રીતે એક ઉગ્ર સમાજવાદી વિચારક અંતે સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની રાજકીય દૃષ્ટિ, લોકશાહી મૂલ્યો અને રાષ્ટ્રનિષ્ઠાને માન્યતા આપે છે.

Keywords: સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, કમળાશંકર પંડ્યા, નહેરુવાદ, સમાજવાદ, કોંગ્રેસ.

ગાયકવાડ શાસનકાળ દરમિયાન વડોદરા રાજ્યનું સ્થાપત્ય વિકાસ

ચેતનકુમાર મંગળભાઈ ગોહેલ,

પી.એચ.ડી સ્કોલર,અનુસ્નાતક ઇતિહાસ વિભાગ,એસપી.યુનિવર્સિટી,વલ્લભ વિદ્યાનગર

gohel.chetan2025@gmail.com

આ સંશોધન પેપર ગાયકવાડ શાસનકાળ દરમિયાન વડોદરા રાજ્યમાં થયેલા સ્થાપત્ય વિકાસનો ઐતિહાસિક અને વિશ્લેષણાત્મક અભ્યાસ કરે છે. ગાયકવાડ શાસકો દ્વારા સ્થાપેલ મહેલો, જાહેર ઇમારતો, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ, ન્યાયિક અને ધાર્મિક સ્થાપત્યમાં ભારતીય પરંપરા સાથે યુરોપિયન અને ઇસ્લામી શૈલીઓનું સંમિશ્રણ જોવા મળે છે. તેમાં પણ ખાસ કરીને મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ તૃતીયના શાસનકાળમાં સ્થાપત્યને આધુનિક શાસન, શિક્ષણ અને સાંસ્કૃતિક વિકાસના સાધન તરીકે અપનાવવામાં આવ્યું. આ અભ્યાસ ગાયકવાડ યુગના સ્થાપત્ય લક્ષણો, શૈલીઓ અને તેમના સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રભાવને સમજવાનો પ્રયત્ન કરે છે તથા વડોદરા રાજ્યને સાંસ્કૃતિક કેન્દ્ર તરીકે ઊભું કરવામાં સ્થાપત્યની ભૂમિકાને ઉજાગર કરે છે.

મુખ્ય શબ્દો: ગાયકવાડ શાસનકાળ, વડોદરા રાજ્ય, સ્થાપત્ય વિકાસ, રજવાડી સ્થાપત્ય, ઈન્ડો-સારાસેનિક શૈલી, જાહેર ઇમારતો, સાંસ્કૃતિક વારસા

રાષ્ટ્રવાદી ગીતોમાં બારડોલી સત્યાગ્રહ

ભાર્ગવ ગોવિંદરામ કાપડી ઇતિહાસ વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર, ગુજરાત

kapdibhargav11@gmail.com

આ અભ્યાસ “રાષ્ટ્રવાદી ગીતોમાં બારડોલી સત્યાગ્રહ” વિષયને કેન્દ્રમાં રાખીને ૧૯૨૮ના ઐતિહાસિક બારડોલી સત્યાગ્રહ દરમિયાન રચાયેલા તથા ગવાયેલા રાષ્ટ્રવાદી ગીતોની ભૂમિકા અને પ્રભાવનું વિશ્લેષણ કરે છે. સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલના નેતૃત્વમાં થયેલ આ સત્યાગ્રહ માત્ર ખેડૂત આંદોલન નહોતો, પરંતુ લોકચેતના, સંગઠનશક્તિ અને સાંસ્કૃતિક અભિવ્યક્તિનું સશક્ત માધ્યમ પણ હતો. સંશોધનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ બારડોલી સત્યાગ્રહમાં રાષ્ટ્રવાદી ગીતોએ જનજાગૃતિ, સામૂહિક જુસ્સો અને અહિંસક પ્રતિકારને કેવી રીતે વેગ આપ્યો તે સમજવાનો છે. આ અભ્યાસમાં ઐતિહાસિક-વિશ્લેષણાત્મક પદ્ધતિ અપનાવી ગૂંથો, દસ્તાવેજો તથા પસંદગીના ગીતોના પાઠ્યવિશ્લેષણ દ્વારા ગીતોની ભાષા, વિષયવસ્તુ અને ભાવાત્મક અસરનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે.

પરિણામે જાણવા મળે છે કે સરળ, ચોટદાર અને લોકભાષામાં રચાયેલા આ ગીતોએ ગામડાં, સભાઓ, સરઘસો તેમજ જેલોમાં પણ પ્રજાનો મનોબળ જાળવી રાખવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી. ખાસ કરીને ફૂલચંદભાઈ શાહ જેવા રચયિતાઓના ગીતો સર્વસામાન્ય જનમાનસમાં ઝડપથી પ્રસરી ગયા હતા. અભ્યાસ દર્શાવે છે કે રાષ્ટ્રવાદી ગીતો માત્ર સાહિત્યિક અભિવ્યક્તિ નહીં, પરંતુ સત્યાગ્રહની વ્યૂહરચનાનો અભિન્ન અંગ બની, જેનાથી સંગઠન, પ્રેરણા અને પ્રતિરોધની ભાવનાને મજબૂતી મળી. આ સંશોધન ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય આંદોલનમાં લોકસંસ્કૃતિના યોગદાનને ઉજાગર કરે છે તથા ભવિષ્યના ઐતિહાસિક-સાંસ્કૃતિક અભ્યાસો માટે ઉપયોગી દૃષ્ટિકોણ પ્રદાન કરે છે.

Keywords: બારડોલી સત્યાગ્રહ, રાષ્ટ્રવાદી ગીતો, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, જનજાગૃતિ, લોકસંસ્કૃતિ

THE 21ST CENTURY EMERGENCE OF DIGITAL AUTHORITARIANISM, SOCIAL MEDIA, SURVEILLANCE, AND STATE CONTROL

Shashank Patel

Political Science, Nalini -Arvind & T.V.Patel Arts Collage , V.V.Nagar , India

shashank8834@gmail.com

The way that both more democratic governments and authoritarian regimes use power in the twenty-first century has drastically changed in the digital era. This study expands on the idea of "digital authoritarianism," which examines the "strategic use" of various digital technologies, including social media, artificial intelligence, surveillance tools, and censorship, to monitor, control, and stifle public discourse. Digital platforms were formerly thought to support and enhance democracy. States are now utilizing them to strengthen their hold on power and silence critics. The study used a qualitative case study methodology to investigate how digital technologies are used in China, Russia, India, Turkey, and the United States to sway public opinion and impede civil rights.

Keywords: Digital Authoritarianism, Social Media, Surveillance, Digital Revolution, Democratic Power

Mapping India's Diaspora Diplomacy: Events, Policies, and Outcomes under Narendra Modi (2014–2024)

Ms. Lopa Raval

Department of Political Science, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, India.

loparaval.phd@gmail.com

This paper addresses the problem of limited empirical understanding of India's diaspora diplomacy despite its growing prominence in foreign policy discourse since 2014. While existing scholarship often highlights the symbolic and rhetorical dimensions of diaspora engagement, there remains a lack of systematic analysis that maps concrete events, policy instruments, and their observable outcomes. The study aims to fill this gap by examining how India's diaspora diplomacy has been structured, implemented, and leveraged under the leadership of Narendra Modi between 2014 and 2024, and by assessing whether this period represents continuity or transformation in India's external engagement with its overseas communities. Employing a mixed-methods research design, the paper combines qualitative analysis of policy documents, official speeches, and institutional reforms with quantitative mapping of major diaspora outreach events across regions and time. These data are analysed through a framework linking diaspora-related events to policy initiatives and diplomatic, economic, and political outcomes. The findings suggest that the Modi era marks a significant intensification and personalization of diaspora diplomacy, characterized by large-scale mobilization events, narrative-driven policy reforms, and the redefinition of the diaspora as strategic foreign policy stakeholders. While the outcomes include enhanced visibility of India's global image, strengthened bilateral linkages in select countries, and symbolic political gains, the study also identifies uneven material results and emerging diplomatic sensitivities in host states. The paper concludes that India's diaspora diplomacy during this period functions as both a soft power instrument and a domestic legitimacy-building strategy, contributing to broader debates on middle-power diplomacy, transnational nationalism, and the evolving role of diasporas in international relations.

Keywords: Diaspora Diplomacy, Narendra Modi, Foreign Policy

Digital Democracy and Authoritarianism: Navigating Technology's Dual Impact on Governance

Harsh Kachhia

Political Science, Nalini-Arvind & T.V. Patel Arts College, V.V. Nagar, India

E-mail: hkachhia84@gmail.com

The rapid proliferation of digital technologies has fundamentally transformed the landscape of political engagement and governance, creating unprecedented opportunities for democratic participation while simultaneously enabling new forms of authoritarian control. This paper examines the paradoxical role of digital tools in shaping contemporary political systems, exploring how the same technologies that empower citizens through enhanced communication, transparency, and mobilization can be weaponized by authoritarian regimes for surveillance, censorship, and social control. Through comparative analysis of digital governance models across democratic and authoritarian contexts, we investigate the mechanisms by which social media platforms, artificial intelligence, big data analytics, and digital infrastructure either strengthen or undermine democratic institutions. The study addresses critical questions about digital sovereignty, algorithmic governance, online civic engagement, and the erosion of privacy in the digital age. We analyze case studies ranging from successful digital democracy initiatives to instances of digital authoritarianism, including social credit systems, internet shutdowns, and sophisticated disinformation campaigns. The research reveals that technology itself remains politically neutral—its impact depends entirely on the institutional frameworks, regulatory environments, and political cultures within which it operates. Ultimately, this work argues that safeguarding democratic values in the digital era requires robust legal protections, transparent algorithmic accountability, digital literacy programs, and international cooperation to establish norms that prioritize human rights and democratic principles over technological determinism (Persily & Tucker, 2020).

Keywords: Digital democracy, authoritarianism, surveillance technology, social media governance, algorithmic accountability, digital rights, civic engagement, censorship, disinformation, digital sovereignty, political participation, internet freedom

SDG 16 in India: Current Status and Strategies towards Viksit Bharat 2047

Mihir Patel

Department of Political Science, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar–388120, India
patelmihirs007@gmail.com

Sustainable Development Goal 16 (SDG 16) emphasizes the promotion of peaceful and inclusive societies, access to justice for all, and the establishment of effective, accountable, and inclusive institutions. In the Indian context, SDG 16 assumes strategic importance in achieving the national vision of Viksit Bharat 2047, which seeks to transform India into a developed, democratic, and inclusive nation by the centenary of independence. While India has demonstrated significant progress in democratic governance, constitutionalism, and digital public service delivery, challenges persist in areas such as judicial efficiency, institutional accountability, corruption, and equitable access to justice, particularly for marginalized and vulnerable sections of society. This study examines the current status of SDG 16 in India and evaluates the governance reforms and institutional strategies aligned with its targets. The research adopts a qualitative and descriptive methodology based on secondary data derived from government reports, policy documents, governance indices, and academic literature. Key initiatives such as Digital India, the e-Courts Mission Mode Project, police modernization programs, grievance redressal mechanisms, and transparency-driven digital platforms are analyzed to assess their effectiveness in strengthening institutional capacity and citizen participation. The findings indicate that digital governance reforms have enhanced

transparency, efficiency, and accessibility of public institutions. However, structural challenges including judicial delays, uneven institutional capacity across states, and socio-economic inequalities continue to impede the comprehensive realization of SDG 16 objectives. The study concludes that strengthening institutions, improving access to justice, and promoting participatory governance are foundational to achieving *Viksit Bharat 2047*. Sustained policy commitment towards institutional reforms, legal modernization, and technology-driven accountability is essential for ensuring inclusive and sustainable development in India. **Keywords:** SDG 16, Governance, Justice, Institutions, Viksit Bharat 2047

Hashtag Democracy: How Social Media is Reshaping Political Communication in India

Ms. Jil Shah

Department of Political Science, Sardar Patel University, Vallabh Vidhya Nagar, Gujarat|
jilshah.phd@gmail.com

The rapid expansion of social media has fundamentally transformed the nature of political communication in India, giving rise to what is often described as “hashtag democracy.” Platforms such as Twitter (X), Facebook, Instagram, and WhatsApp have become powerful tools for political actors, citizens, and movements to disseminate information, mobilize support, and shape public opinion. This study examines how social media is reshaping political communication in India by analyzing its role in political campaigning, citizen engagement, agenda setting, and democratic participation. It explores the ways political leaders and parties strategically use hashtags, viral content, and digital narratives to connect with voters, bypass traditional media gatekeepers, and influence political discourse in real time. At the same time, the research critically addresses emerging challenges such as misinformation, echo chambers, online polarization, and the manipulation of public opinion through coordinated digital campaigns. Using a qualitative content analysis of prominent political hashtags, online campaigns, and case examples from recent Indian elections and social movements, the study highlights both the democratic potential and the risks associated with social media-driven political communication. The findings suggest that while social media has enhanced political awareness and participatory opportunities, it has also complicated the democratic process by blurring the lines between information, persuasion, and propaganda. The study contributes to a deeper understanding of digital democracy in the Indian context and underscores the need for media literacy and responsible digital governance.

Keywords: Social media, Political communication, Digital democracy, India

Role of Youth Wings in Major Political Parties of Gujarat: An Analytical Study

પરેશકુમાર ડોડિયા, રાજ્યશાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી

Paresh.dodiya55@gmail.com

ભારતીય લોકશાહીમાં રાજકીય પક્ષો મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને તેમાં યુવા પાંખો રાજકીય ભાગીદારી, સંગઠનાત્મક મજબૂતી અને નેતૃત્વ વિકાસ માટે મુખ્ય સાધન તરીકે કાર્ય કરે છે. ગુજરાત રાજ્યમાં રાજકીય પ્રવૃત્તિઓમાં યુવાનોની સક્રિય ભાગીદારી વધતી જતી હોવા છતાં, રાજકીય પક્ષોની યુવા પાંખોની સંગઠનાત્મક રચના અને તેમની રાજકીય ભૂમિકાનો સુસંગત અને વિશ્લેષણાત્મક અભ્યાસ ઓછો થયો છે. આ સંશોધન પેપરનો મુખ્ય ઉદ્દેશ 2011થી 2020 દરમિયાન ગુજરાતના મુખ્ય રાજકીય પક્ષોમાં યુવા પાંખોની સંગઠનાત્મક તથા રાજકીય ભૂમિકાનો વિશ્લેષણાત્મક અભ્યાસ કરવાનો છે. આ અભ્યાસમાં ભારતીય જનતા પાર્ટીની ભારતીય જનતા યુવા મોરચા (BJYM) અને ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની ઇન્ડિયન યુથ કોંગ્રેસ (IYC) જેવી યુવા પાંખોની સંગઠનાત્મક રચના, સભ્યપદ પ્રક્રિયા, તાલીમ પદ્ધતિઓ, કેડર નિર્માણ, તેમજ ચૂંટણી રાજકારણ અને રાજકીય સંચારમાં તેમની ભૂમિકા પર વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે. સંશોધન વર્ણનાત્મક તથા

વિશ્લેષણાત્મક પદ્ધતિ પર આધારિત છે, જેમાં પ્રાથમિક માહિતી તરીકે ઇન્ટરવ્યૂ અને પ્રશ્નાવલિ તથા દ્વિતીય માહિતી તરીકે પુસ્તકો, સંશોધન લેખો, પાર્ટી દસ્તાવેજો અને ચૂંટણી આયોગના અહેવાલોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. અભ્યાસ દર્શાવે છે કે યુવા પાંખો ગુજરાતના રાજકીય પક્ષોમાં કાર્યકર્તા ઘડતર, મતદાર સંચાલન અને ભવિષ્યના નેતૃત્વના વિકાસમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે, પરંતુ તેમની સ્વાયત્તતા, નીતિ નિર્માણમાં ભાગીદારી અને આંતરિક લોકશાહી સંબંધિત મર્યાદાઓ પણ સ્પષ્ટ થાય છે. અંતે, આ અભ્યાસ યુવા પાંખોને વધુ લોકશાહી, સ્વાયત્ત અને નીતિ-કેન્દ્રિત બનાવવા માટે મહત્વપૂર્ણ સૂચનો રજૂ કરે છે.

Keywords:

યુવા પાંખો, રાજકીય પક્ષો, સંગઠનાત્મક માળખું, રાજકીય ભાગીદારી, નેતૃત્વ વિકાસ

Artificial Intelligence in Scientific Research: Transforming Discovery Pathways

Mr. Bhautikkumar Nitinbhai Patel

Department of Political Science, Sardar Patel University, Vallabh Vidhyanagar, Gujarat, India.

pbhautik96@gmail.com

Artificial Intelligence (AI) has rapidly evolved from a computational support tool into a transformative force reshaping scientific research methodologies across disciplines. Contemporary research environments generate vast, complex datasets that exceed traditional analytical capacities, necessitating intelligent systems capable of pattern recognition, predictive modelling, and adaptive learning. AI-driven techniques—particularly machine learning and deep learning—are increasingly facilitating hypothesis generation, accelerating simulations, optimising experimental design, and enhancing decision-making processes in fields ranging from materials science and biotechnology to climate modelling and pharmaceutical discovery (Jordan & Mitchell, 2015; LeCun et al., 2015). Beyond efficiency, AI contributes to discovery pathways by uncovering latent correlations and enabling interdisciplinary integration through data-driven insights (Nature Machine Intelligence, 2019). However, challenges relating to data quality, algorithmic bias, interpretability, and ethical governance remain critical concerns (Bzdok et al., 2018). This paper critically examines the transformative role of AI in scientific research, assessing its methodological implications, innovation potential, and emerging limitations. It argues that AI does not replace scientific reasoning but augments it, redefining the epistemic foundations of modern research ecosystems while demanding responsible and transparent implementation frameworks.

Keywords

Artificial Intelligence; Machine Learning; Scientific Discovery; Data-Driven Research; Computational Modelling; Research Innovation; Intelligent Systems; Digital Transformation

Family Structure as a Sociodemographic Determinant of Stress among Working Women- A comparative study in Urban Ahmedabad

Babita Dwivedi

P.G. Department of Psychology, S.P. University, V.V. Nagar, Gujarat, India

babita.akshat@gmail.com

Stress among working women has become a critical mental health concern due to increasing occupational demands, changing family roles, and socio-cultural expectations. Family structure is an important sociodemographic factor that may influence women's psychological and physiological stress responses by shaping social support systems, caregiving responsibilities, and interpersonal dynamics. The present study aimed to examine the impact of family structure on stress levels among working women from Ahmedabad by comparing women living in joint and nuclear family systems. A descriptive and comparative research design was employed, and primary data were collected using a structured stress questionnaire. The sample consisted of 140 working women, including 70 women from nuclear families and 70 women from joint families, selected through convenience and snowball sampling techniques. Descriptive statistics and independent samples t-test were used to analyze differences in stress levels across family structures. The findings revealed that women living in joint families reported slightly higher mean stress levels compared to those in nuclear families; however, the difference was not statistically significant at the 0.05 level. These results indicate that while family structure may influence the nature of stressors, overall stress levels among working women are influenced by multiple psychosocial factors. The study underscores the need for targeted stress management interventions and family-based support systems to improve the psychological well-being of working women.

Keywords: Stress, Working Women, Family Structure, Joint Family, Nuclear Family

Psychological Effects of Parent–Child Relationships: A Review Study

Kanan Bhatt

Department of Psychology, Anand Arts College, Anand, India

bhattkanan10@gmail.com

The parent–child relationship plays a fundamental role in shaping children's emotional, psychological, and social development, serving as a primary foundation for mental health across the lifespan. Supportive, nurturing, and emotionally responsive parenting contributes to the development of resilience, emotional stability, self-esteem, and adaptive coping skills in children. In contrast, conflictual, neglectful, inconsistent, or over-controlling parental behaviors are associated with increased risks of anxiety, depression, emotional dysregulation, behavioral disorders, and impaired social functioning. This review paper synthesizes existing psychological literature to examine the complex ways in which parenting styles, emotional attachment patterns, communication dynamics, and family environments influence children's mental health outcomes. Drawing on key theoretical frameworks such as attachment theory, parenting style theory, and family systems theory, the study analyzes empirical research findings from diverse cultural and developmental contexts. The review identifies critical protective factors, including secure attachment, positive communication, parental warmth, and emotional support, as well as significant risk factors such as parental conflict, emotional neglect, psychological control, and exposure to family stress. Additionally, the paper explores the long-term psychological implications of early parent–child interactions, highlighting their impact on identity formation, emotional regulation, academic adjustment, and overall psychological well-being. The findings emphasize the importance of strengthening parent–child bonds through positive parenting practices, early mental health interventions, parental education programs,

and family-based counseling initiatives. By promoting healthy family relationships, stakeholders such as parents, educators, mental health professionals, and policymakers can play a vital role in fostering children's mental well-being and supporting their healthy psychological development. This review underscores the need for continued research and policy efforts aimed at enhancing family environments to improve child and adolescent mental health outcomes.

Keywords: Parent–Child Relationship, Mental Health, Parenting Styles, Emotional Development

Perceived Ethnic Discrimination, Acculturative Stress, Coping Strategies, and Mental Health Outcomes among Intra-national Migrant Young Adults: A Mediation Analysis

Patel Poonam

Department of Psychology, S.P. University, V.V. Nagar, Gujarat, India

poonam.official@outlook.com.com

Experiences of perceived ethnic discrimination have been associated with increased psychosocial stress and adverse mental health outcomes among culturally diverse populations. International studies suggest that discrimination contributes to acculturative stress, which in turn affects coping behaviors and psychological wellbeing. However, little research has examined these pathways within intra-national migration contexts, particularly among young adults migrating within culturally heterogeneous nations. This study examined whether acculturative stress and coping strategies mediate the relationship between perceived ethnic discrimination and mental health outcomes in a sample of intra-national migrant young adults. A cross-sectional design was employed. Participants completed measures of perceived ethnic discrimination, acculturative stress, coping strategies, and mental health symptoms. Correlational analyses explored bivariate relationships among variables. Sequential mediation analysis was conducted using regression-based Hayes PROCESS modeling to test whether acculturative stress and coping strategies explained the indirect effects of perceived ethnic discrimination on mental health outcomes. Preliminary findings indicate significant positive associations between perceived ethnic discrimination and acculturative stress, and between acculturative stress and maladaptive coping. Both acculturative stress and coping strategies significantly predicted mental health outcomes after accounting for discrimination. Sequential mediation analysis suggested that the indirect effect of perceived ethnic discrimination on mental health through acculturative stress and coping was statistically significant, as evidenced by bootstrapped confidence intervals not crossing zero. These results support a mediated pathway in which perceived ethnic discrimination contributes to psychological distress via acculturative stress and coping responses. The findings underscore the importance of psychosocial mechanisms in shaping migrant mental health and highlight coping as a potential intervention focus.

Keywords: Perceived Ethnic Discrimination; Acculturative Stress; Coping Strategies; Mental Health; Intra-National Migration

“A Study of Occupational Stress Among Women Employees”

Jitali Patel

Department of Psychology, Shah K.S. Arts & V.M. Parekh Commerce College, Kapadwanj,
Sardar Patel University

E-mail: jitali2002@gmail.com

Occupational stress has emerged as a significant concern among working women due to increasing job demands and changing social roles. Women employees often experience multiple responsibilities at the workplace and within the family, which may influence their level of occupational stress. The present study was undertaken to examine occupational stress among women employees with reference to the type of organization and marital status. The

major objective of the study was to investigate whether occupational stress differs between women employees working in private and government organizations and between married and unmarried women employees. The study was conducted on a sample of 120 women employees selected from private and government organizations of Kapadwanj Taluka. The sample consisted of women employees representing different marital statuses, namely married and unmarried. Occupational stress was measured using the Occupational Stress Index developed by Srivastava and Singh (1981). The Gujarati version of the scale translated by Khaniya was used for data collection. A 2×2 factorial research design was adopted, and the collected data were statistically analysed using the Two-Way Analysis of Variance (F-test). The results of the study revealed that there was no statistically significant difference in occupational stress between women employees working in private and government organizations. Similarly, no significant difference was found in occupational stress between married and unmarried women employees. The interaction effect of type of organization and marital status on occupational stress was also found to be non-significant. These findings indicate that occupational stress among women employees is not significantly influenced by organizational type or marital status. The study contributes to a better understanding of occupational stress among women employees and highlights the need for stress management strategies that are applicable across organizational settings and marital groups. The findings may be useful for administrators, policymakers, and mental health professionals in planning effective interventions to reduce occupational stress among women employees.

Keywords: Occupational Stress, Women Employees, Type of Organization, Marital Status

A Study of Stress and Anxiety among Students Preparing for Competitive Examinations

Udaysinh P Vala

Department of Psychology, Shah K.S. Arts & V.M. Parekh Commerce College, Kapadwanj, Sardar Patel University

valauday82@gmail.com

The increasing competition and high expectations associated with competitive examinations have made stress and anxiety common psychological concerns among students. The present study aimed to examine the levels of stress and anxiety among students preparing for competitive examinations, to analyze gender differences in stress and anxiety, and to explore the relationship between these two variables. The rationale of the study lies in understanding the psychological challenges faced by aspirants, which may adversely affect their academic performance, mental health, and overall well-being. A total sample of 60 students, including 30 male and 30 female students, was selected using the random sampling method. Stress was measured using the Personal Stress Inventory developed by Arun Kumar Singh, Ashish.K.Singh, Aparna Singh (2015), while anxiety was assessed using the Student Anxiety Scale developed by A.P.K.SINHA and L.N.K.SINHA (2009). Statistical analysis involved the use of the t-test to examine gender differences and Karl Pearson's product-moment correlation to determine the relationship between stress and anxiety. The results revealed a significant gender difference in stress ($t = 2.81$) and anxiety ($t = 2.54$), indicating that stress and anxiety levels varied significantly between male and female students. Furthermore, a moderate positive correlation ($r = 0.54$) was found between stress and anxiety, suggesting that higher stress levels were associated with higher anxiety among students preparing for competitive examinations. The findings highlight the need for psychological interventions such as stress management training, counseling, and coping skills development to enhance the mental well-being of competitive exam aspirants and to improve their academic and personal functioning.

Keywords: Stress, Anxiety, Competitive examinations, Students, Gender differences

“A Comparative Study of Stress and Life Satisfaction among NCC and non-NCC College Student”

Pooja N. Gadhavi

Department of Psychology, Shah K.S. arts & V.M. Parekh Commerce College, Kapadwanj
gadhavipriyanka312@gmail.com

The present study aimed to conduct a comparative analysis of stress and life satisfaction among NCC and non-NCC college students, and to examine the relationship between stress and life satisfaction. In the contemporary academic environment, college students face multiple stressors that may influence their psychological well-being and overall satisfaction with life. Participation in co-curricular activities such as the National Cadet Corps (NCC) is often assumed to enhance discipline, coping ability, and mental health. Therefore, the present study attempted to evaluate whether NCC participation has any significant impact on students' stress and life satisfaction. The sample consisted of 120 college students, including 60 NCC and 60 non-NCC students, with equal representation of male and female participants. Data were collected using the Stress and Life Satisfaction factors of the Psychological Well-Being Scale developed by Bhogle and Prakash, and the Gujarati version translated by Suvera was administered. Appropriate statistical techniques such as ANOVA and Pearson's correlation were used to analyze the data. The findings revealed that there was no significant difference between NCC and non-NCC college students with respect to stress and life satisfaction. Gender differences and the interaction effect of type of student and gender were also found to be non-significant for both variables. However, the correlation analysis indicated a strong and statistically significant negative relationship between stress and life satisfaction ($r = -.883$, $p < .01$). This result suggests that higher levels of stress are associated with lower levels of life satisfaction among college students. The results of the study indicate that participation in NCC alone does not significantly influence students' stress levels or life satisfaction. Nevertheless, stress emerged as a crucial psychological factor affecting life satisfaction. The study highlights the importance of addressing stress management and psychological well-being among college students, irrespective of their participation in NCC. The findings may be useful for educators, counsellors, and policymakers in planning effective mental health and student support programs.

Keywords: college students, life satisfaction, NCC and non-NCC students, psychological well-being, stress

Relationship Between Internet Addiction and Mental Health Among College Students

Sandip N. Rohit

Department of Psychology, Vallabh Vidyanagar, Sardar Patel University, Anand, India
sandiprohit494@gmail.com

Internet addiction is the excessive and unnecessary use of the Internet, which causes disruption and stress in a person's daily life. The purpose of this research was to study the relationship between Internet addiction and mental health among students studying in the disciplines of arts, commerce, and science, and a 3x3 factorial design was designed. In the present research, a total of 270 graduate students from the Anand district who were studying in the disciplines of arts, commerce, and science. They were included as the sample. A simple random sampling method was used for the selection of the sample. The Internet Addiction Scale developed by Young (1998) and the Mental Health Scale developed by Bhatt (1992) were used for the collection of data in the research. The F test and Pearson correlation method were used to analyze the data collected in the research. Based on the results of the research, both Internet addiction and mental health have a significant impact on mental health. The correlation coefficient between Internet addiction and mental health was found to be -0.52. Interpreting this, a moderate negative correlation was found between Internet addiction and mental health. So, it can be said that as the level of Internet addiction increases, the level of mental health decreases. There is a significant difference in the mental health of students of arts, commerce, and science with internet addiction. Mental health was found to be better in science students than in arts and commerce.

Key words: Internet Addiction, Mental Health, Faculty, College Students.

Bridging the Gap: Personality traits, Perceived Social Support, and Burnout among Doctoral scholars in Gujarat

Sumitra Lakhaji Vanzara

Department of Psychology, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, India

sumitra.vanzara-psy@msubaroda.ac.in

Personality plays a major role in how one deals with different challenges in life. Certain personality traits are more vulnerable to psychological distress, whereas perceived social support acts as a protective factor to alleviate burnout, despite such topics remaining unaddressed in the Gujarat region. The present study investigates the relationship between personality traits, perceived social support, and Burnout among doctoral scholars in Gujarat. A quantitative cross-sectional design was employed. Utilising the purposive sampling technique, a Google form was circulated to a WhatsApp group of doctoral scholars. The response was collected through self-reported questionnaires, including demographic and academic variables, such as age, gender, marital status, financial support, living conditions, average sleeping hours, and PhD-specific factors, such as current year of PhD, thoughts of quitting, mode of study, PhD year, satisfaction with supervisor, and frequency of meetings with supervisor. A total of 49 participants pursuing PhDs in various domains of social science and humanities, health and life sciences, education, and science participated. Respondents completed the Big Five Personality Inventory, Copenhagen Burnout Inventory, and Multidimensional Scale of Perceived Social Support. Descriptive statistics and correlation were analysed in Jamovi software. Results indicated that overall perceived social support, and particularly family support, significantly lowered the burnout among doctoral scholars. Conversely, extraversion and agreeableness traits were not statistically significant with perceived social support. It also shows that neuroticism was not statistically significant with the dimensions of burnout. The research highlights the need for university administration to implement psychological interventions and peer social support for doctoral scholars.

Keywords: Personality Traits, Burnout, Perceived Social Support

“A COMPARATIVE STUDY OF COGNITIVE STYLE AMONG MALE AND FEMALE COLLEGE STUDENTS”

Saraswati Kishori

Research Scholar, Department of Psychology, Sardar Patel University

sarswatikishori2105@gmail.com

The main objective of this study was to conduct a comparative investigation of cognitive style among male and female college students and to examine whether it has any impact on their mental health. The study employed a simple random sampling method, and a total of 120 college students were selected as the sample. A 2×2 factorial design was used in the research, in which gender (male/female) and type of family (joint/nuclear) were taken as independent variables, while cognitive style was considered the dependent variable. To measure cognitive style, the Cognitive Style Scale developed by Praveen Kumar Jha (2001) was used. The study specifically included students from the Arts, Commerce, and Science streams. For data analysis, the independent t-test and two-way ANOVA (F-test) were used. The results of the study indicated that there was no statistically significant difference in cognitive style between male and female college students. Similarly, no significant difference was found in cognitive style based on the type of family. Furthermore, no significant interaction effect between gender and type of family on cognitive style was observed. Therefore, it can be concluded that the cognitive style of college students is not significantly influenced by gender or type of family.

Key Words:

Cognitive Style, College Students, Gender, Type of Family.

SPIRITUAL INTELLIGENCE AS PSYCHOLOGICAL RESOURCE FOR MITIGATING AGGRESSION AND PROMOTING HOLISTIC DEVELOPMENT OF STUDENTS

Jyoti Sharma

Research Scholar, Department of Psychology, Sardar Patel University

jyotisharma72127@gmail.com

The present study aimed to discover spiritual intelligence as a psychological source for mitigating aggression levels among college students. Study was carried out on a sample of 150 students by employing descriptive correlation design and purposive sampling for data collection. Moreover, spiritual intelligence and levels of aggression was measured using standardized instruments i.e. Spiritual Intelligence Self-Report Inventory (SISRI-24) by King (2008) and Aggression Questionnaire by Buss and Perry (1992) by Buss and Perry (1992). After administration of these instruments on students, Pearson's correlation, t-test and one-way ANOVA were used for data analysis. The findings revealed majority of students exhibited moderate levels of spiritual intelligence and aggression. A moderately negative significant association was observed between both variables. Moreover, significant differences were found in spiritual intelligence with respect to gender, age range and course enrolled, while no significant differences were discovered for aggression across demographic variables. The study's results highlighted the role of spiritual intelligence as a significant internal resource for emotion regulation and holistic development among college students. The study emphasizes need for integrating spiritual and value based practices in higher education for promoting and enhancing the psychological well being of students.

Keywords: Spiritual Intelligence, Aggression, College Students, Holistic Development, Psychological Resource

Marital Adjustment among Sardar Patel University Employees

Sejal Senava

Department of Psychology, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar, Anand, Gujarat, India

sejal12@spuvvn.edu

The present study aimed to examine the effects of gender, and educational qualification on marital adjustment among employees of Sardar Patel University. Marital adjustment is an important aspect of individual well-being and interpersonal harmony among working adults. The study was designed to analyze whether, length of marital duration, and level of educational qualification significantly influence marital adjustment. A quantitative research approach was adopted, employing a 2 × 2 factorial research design. The sample comprised employees of Sardar Patel University selected through a random sampling technique. Data were collected using a standardized Marital Adjustment Scale developed by Kumar and Rahtogi in 1987. The assumptions for parametric testing were met, and data were analyzed using Analysis of Variance (F-test) to examine the main effects and interaction effects of the independent variables on marital adjustment. The results revealed that the main effects of gender, marital duration, and educational qualification on marital adjustment were not statistically significant. Furthermore, none of the interaction effects among the independent variables were found to be significant. Thus, all the null hypotheses formulated for the study were accepted. The findings indicate that marital adjustment among university employees is not significantly influenced by gender, or educational qualification. The study contributes to the existing literature by highlighting the relative stability of marital adjustment across these demographic variables and offers implications for future research.

Keywords: Marital adjustment, gender, educational qualification

Support and Mental Health: A Psychological Review

Prachi Dharmeshbhai Padhiyar

Research Scholar, Anand Arts college, Anand

padhiyarprachi@gmail.com

Social support is a critical psychological factor influencing mental health and overall well-being across the lifespan. This psychological review examines existing literature on the relationship between social support and mental health, focusing on its role in preventing psychological distress and promoting positive mental health outcomes. Social support refers to the emotional, informational, and instrumental assistance individuals receive from family, friends, peers, and community networks. Research consistently demonstrates that strong social support systems are associated with lower levels of depression, anxiety, stress, and loneliness, while inadequate support increases vulnerability to mental health disorders. From a psychological perspective, social support enhances coping abilities, self-esteem, emotional regulation, and resilience in the face of life stressors. The review explores key theoretical frameworks, including the stress-buffering model and social integration theory, to explain how social support influences mental health outcomes. Special attention is given to vulnerable populations such as adolescents, older adults, individuals with chronic illness, and marginalized communities, where social support plays a protective role against psychological distress. The review also highlights the impact of perceived versus received social support, emphasizing that subjective perceptions of support are often more strongly linked to mental health outcomes. Overall, the findings suggest that social support is a vital component of psychological well-being and mental health promotion. The review underscores the importance of incorporating social support enhancement strategies into psychological interventions, community programs, and mental health policies to foster resilience and improve quality of life.

Keywords: Social Support, Mental Health, Psychological Well-Being, Stress Buffering.

The Rise of Men in Healthcare: Evaluating the Trend of Male Enrollment in Nursing Programs

Mital Kiranbhai Gohel

Department of Sociology, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar

pratikbhoi1508@gmail.com

For decades, the nursing profession has been perceived through a narrow, gendered lens, almost exclusively associated with women. However, the contemporary healthcare landscape is undergoing a profound transformation. This research explores the increasing influx of men into nursing programs, a shift that signals the gradual dismantling of long-standing social stereotypes. Rather than viewing nursing simply as a job, this study examines the multifaceted motivations behind this trend—ranging from the quest for economic stability and career longevity to a genuine, humanistic desire to provide care. Through an analysis of recent enrollment data and qualitative insights, the paper highlights how men are carving out niches in high-acuity areas like emergency medicine and anesthesia. The findings suggest that as the 'gender wall' in healthcare crumbles, the profession gains a more diverse, resilient, and balanced workforce. Ultimately, this rise of men in nursing is not just a statistical change, but a step forward toward a more inclusive healthcare system that prioritizes skill and empathy over gender roles.

Keywords: Male Nursing, Healthcare Evolution, Gender Diversity, Nursing Enrollment, Career Motivation, Workplace Inclusion.

Empowerment of Tribal People Through Digital Transformation

Dipakkumar Budhabhai Thakor

Ph.D. Scholar. P.G. Department of Sociology, Sardar Patel University.

dipakthakor25071998@gmail.com

Digital transformation has emerged as a powerful catalyst for empowering tribal communities, which have historically been limited by geographical, social and economic barriers, by increasing access to information, services and opportunities. This article examines how digital transformation can support the holistic empowerment of tribal peoples while respecting their cultural identity, traditional knowledge systems and community values. Empowerment through digital transformation goes beyond the adoption of technology; it includes digital literacy, inclusive governance, economic participation and social development. Access to digital tools and platforms enables tribal communities to improve education through e-learning, strengthen healthcare delivery through telemedicine and enhance livelihoods through digital entrepreneurship and access to online markets. In addition, digital technologies provide avenues for preserving and promoting indigenous languages, oral histories and cultural heritage through digital documentation and storytelling. Despite its potential, digital transformation in tribal areas faces significant challenges, including inadequate infrastructure, limited connectivity, affordability issues, and a lack of culturally relevant digital content. Gender inequality and low levels of digital literacy compound these challenges. Addressing these barriers requires community-centered strategies, capacity-building initiatives, and policy interventions that prioritize inclusiveness and sustainability. Collaborative partnerships between governments, non-governmental organizations, and tribal leadership are essential to ensure that digital initiatives are aligned with community needs and aspirations. Digital transformation, when implemented ethically and inclusively, can serve as a tool for self-determination and resilience among indigenous populations. By integrating modern digital solutions with traditional knowledge and practices, indigenous communities can actively participate in the digital economy, strengthen their social capital, and achieve sustainable development. Thus, empowerment through digital transformation represents a path towards equality, cultural preservation, and long-term socio-economic advancement for indigenous peoples.

Keywords: Digital transformation, Tribal empowerment, Digital inclusion, Indigenous knowledge, Sustainable development.

આદિવાસી સમાજ પર નવી શિક્ષણ નીતિ (NEP2020)ની અસર:

બારોટ અમીષા સંજયભાઈ,

સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર

barotamisha3105@gmail.com

આદિવાસી સમાજ લાંબા સમયથી શિક્ષણ, આર્થિક અને સામાજિક પ્રગતિમાં પછાત રહ્યો છે. પરંતુ નવી શિક્ષણ નીતિ 2020નાં માધ્યમથી આ ખામી દૂર થઈ શકે છે. માતૃભાષામાં શિક્ષણ, શિષ્યવૃત્તિ, કુશળતા આધારિત અભ્યાસ, ડિજિટલ શિક્ષણ અને સર્વસમાવેશક અભિગમ દ્વારા આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓને એક યોગ્ય દિશા અને રોજગારની તકોમાં વધારો કરે છે. આ નીતિ દ્વારા આદિવાસી સમાજમાં શિક્ષણનું સ્તર ઉંચું જશે, શાળા છોડવાની દર ઘટશે અને યુવાનોમાં આત્મવિશ્વાસ

તથા રોજગારના પ્રમાણમાં વધારો થાય. પરિણામે સામાજિક જાગૃતિ, આર્થિક આત્મનિર્ભરતા અને સાંસ્કૃતિક ગૌરવમાં પણ વધારો થાય. આ નીતિના સફળ અમલ માટે પૂરતી સુવિધાઓ, સક્ષમ શિક્ષકો, ડિજિટલ માળખું અને સરકારની સતત સહાય આવશ્યક છે. યોગ્ય અમલ થવાથી NEP 2020 આદિવાસી સમાજના સર્વાંગી વિકાસ માટે એક મજબૂત આધારસ્તંભ બની શકે છે. NEP 2020 આદિવાસી સમાજને સશક્ત, શિક્ષિત અને આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે મહત્વપૂર્ણ પરિવર્તન લાવવાની શક્તિ ધરાવે છે. નવી શિક્ષણ નીતિ 2020 આદિવાસી સમાજ માટે નવી આશા અને તક લઈને આવી છે. જો નીતિના હેતુઓને યોગ્ય અમલ મળે તો આદિવાસી સમુદાયનું શૈક્ષણિક, સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ શક્ય બન્યો છે. આ નીતિ આદિવાસી સમાજને મુખ્યધારામાં જોડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

ચાવીરૂપ શબ્દો: NEP2020, આદિવાસી સમાજ, અસર

“Gender, Diaspora, Janjatiya અને Divyangjan Studiesના સંદર્ભમાં NGO દ્વારા મહિલાઓનો વિકાસ”

જાગૃતિબેન રાજેન્દ્રસિંહ રાઓલજી

સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, આણંદ, ગુજરાત, ભારત

raulajajitsinh776@gmail.com

આ અભ્યાસ ગુજરાતમાં Gender, Diaspora, Janjatiya અને Divyangjan Studiesના સંદર્ભમાં ગેરસરકારી સંસ્થાઓ (NGO) દ્વારા મહિલાઓના વિકાસની ભૂમિકાનું વિશ્લેષણ કરે છે. ગુજરાતની હાંસિયે રહેલી મહિલાઓ લિંગ આધારિત અસમાનતા, સ્થળાંતર સંબંધિત અસુરક્ષા, જનજાતીય વંચિતતા અને દિવ્યાંગતા જેવી બહુસ્તરીય સમસ્યાઓનો સામનો કરે છે. આ સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે ગુજરાતમાં કાર્યરત NGO આ પરસ્પર જોડાયેલા પ્રશ્નોને કેવી રીતે સંબોધે છે અને સર્વસમાવેશી વિકાસને કેવી રીતે પ્રોત્સાહિત કરે છે. અભ્યાસ માટે દ્વિતીયક આંકડાઓ જેમ કે સંશોધન લેખો, સરકારી અહેવાલો અને NGOના દસ્તાવેજોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. પરિણામો દર્શાવે છે કે NGO શિક્ષણ, આરોગ્ય, કુશળતા વિકાસ, સ્વસહાય જૂથો અને સ્વરોજગાર કાર્યક્રમો દ્વારા મહિલાઓને આર્થિક તથા સામાજિક રીતે સશક્ત બનાવે છે. જનજાતીય મહિલાઓ માટે સંસ્કૃતિ આધારિત વિકાસ કાર્યક્રમો, દિવ્યાંગ મહિલાઓ માટે પુનર્વસન અને સુલભતા સેવાઓ તેમજ સ્થળાંતરિત મહિલાઓ માટે કાનૂની માર્ગદર્શન અને સામાજિક સુરક્ષા સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં NGOનો નોંધપાત્ર ફાળો રહ્યો છે. અભ્યાસ નિષ્કર્ષ આપે છે કે ગુજરાતમાં NGOની કામગીરી મહિલાઓના સામાજિક, આર્થિક અને માનસિક સશક્તિકરણમાં મહત્વપૂર્ણ સાબિત થઈ છે, જે સમાનતામૂલક અને સર્વસમાવેશી સમાજના નિર્માણમાં સહાયક છે.

Keywords: મહિલાઓનો વિકાસ, NGOની ભૂમિકા, ગુજરાત, સામાજિક સમાવેશ, સશક્તિકરણ

“ભારતીય સમાજમાં પશુપાલકો: ઇતિહાસ, વારસો અને સામાજિક પરિવર્તનનું આંતરશાખીય અધ્યયન”

હિનલબેન દિનેશભાઈ પરમાર

સંસ્થા:સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી,આણંદ ગુજરાત

vishalparnar879@gmail.com

પશુપાલન ભારતીય સમાજની પ્રાચીન અને મહત્વપૂર્ણ જીવનપદ્ધતિ રહી છે. પશુપાલકોનો ઇતિહાસ, તેમની પરંપરાગત જીવનશૈલી, સાંસ્કૃતિક વારસો અને સમય સાથે થતા સામાજિક પરિવર્તનો સમાજના વિકાસને સમજવા માટે મહત્વપૂર્ણ આધાર પૂરો પાડે છે. પશુપાલન માત્ર આર્થિક પ્રવૃત્તિ નથી, પરંતુ તે એક સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રણાલી છે, જેમાં પરંપરાગત જ્ઞાન, સમુદાય આધારિત વ્યવસ્થા અને કુદરત સાથેનો ઘનિષ્ઠ સંબંધ પ્રગટ થાય છે. ભારતીય સમાજમાં પશુપાલકો મુખ્યત્વે ગ્રામિણ વિસ્તારોમાં વસતા જોવા મળે છે. પશુઓ સાથે જોડાયેલો તેમનો જીવનવ્યવહાર, ખોરાક, રહેણાંક,

ઉત્સવો અને લોકપરંપરાઓ તેમની સામાજિક ઓળખ બનાવે છે. આધુનિકીકરણ, ઔદ્યોગિકરણ અને વૈશ્વિકીકરણના કારણે પશુપાલકોના જીવનમાં નોંધપાત્ર પરિવર્તનો આવ્યા છે. પરંપરાગત પશુપાલન પદ્ધતિઓ સાથે હવે આધુનિક તકનીક, વૈજ્ઞાનિક પશુચિકિત્સા અને બજાર આધારિત વ્યવસ્થાઓ જોડાઈ રહી છે. આ અભ્યાસમાં પશુપાલકોના ઐતિહાસિક મૂળ, તેમની સાંસ્કૃતિક ઓળખ, સામાજિક માળખું, આર્થિક સ્થિતિ અને આધુનિક પરિવર્તનોના પ્રભાવનું આંતરશાખીય દૃષ્ટિકોણથી વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. ઇતિહાસ, સમાજશાસ્ત્ર અને સાંસ્કૃતિક અભ્યાસના સંયોજન દ્વારા પશુપાલકોના જીવનની વ્યાપક સમજ મેળવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. આ સંશોધન પશુપાલકોના સમાજમાં સ્થાન અને તેમના સમકાલીન પડકારોને સમજવામાં ઉપયોગી સાબિત થાય છે. લેખ અંતે એ દલીલ કરવામાં આવે છે કે પશુપાલકો પરંપરા અને પરિવર્તનો વચ્ચે સેતુ બની, ટકાઉ વિકાસ અને સાંસ્કૃતિક વારસોનું મહત્વપૂર્ણ ઉદાહરણ રજૂ કરે છે.

મુખ્ય શબ્દો: પશુપાલકો, પરંપરાગત જ્ઞાન, સામાજિક પરિવર્તન, પરંપરા અને આધુનિકતા, ટકાઉ વિકાસ

યુવાનોમાં સામાજિક જવાબદારી વિકસાવવામાં ધર્મ અને સામાજિક કાર્ય

જસવંત બી. ગણાવા

સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર, ગુજરાત, આણંદ, ભારત

ganavajasvant19@gmail.com

યુવાનો કોઈપણ સમાજની સૌથી મહત્વની શક્તિ હોય છે. સમાજનું ભવિષ્ય યુવાનોના વિચારો વર્તન અને જવાબદારી પર આધાર રાખે છે. આજના સમયમાં ઘણા યુવાનો શિક્ષિત હોવા છતાં સામાજિક સમસ્યાઓથી દૂર રહે છે. આવી સ્થિતિમાં યુવાનોમાં સામાજિક જવાબદારી વિકસાવવી ખૂબ જરૂરી બની ગઈ છે. આ અભ્યાસમાં ધર્મ અને સામાજિક કાર્ય યુવાનોમાં સામાજિક જવાબદારી કેવી રીતે વિકસાવે છે તેની ચર્ચા કરવી જરૂરી છે ધર્મ યુવાનોને સત્ય, સેવા, સહાનુભૂતિ, શાંતિ અને પરોપકાર જેવા મૂલ્યો શીખવે છે. મંદિરો, મસ્જિદો, ચર્ચ અને ગુરુદ્વારા જેવી ધાર્મિક જગ્યાઓ દ્વારા યુવાનોને સેવા કાર્યમાં જોડવામાં આવે છે જેમ કે ગરીબોને મદદ, વૃદ્ધોની સંભાળ, સ્વચ્છતા અભિયાન અને આપત્તિ સમયે સહાય. આવા કાર્યો દ્વારા યુવાનોમાં સમાજ પ્રત્યે જવાબદારીની ભાવના ઊભી થાય છે. સામાજિક કાર્ય યુવાનોને સમાજની વાસ્તવિક સમસ્યાઓ સાથે જોડે છે. શિક્ષણ, આરોગ્ય, નશામુક્તિ, મહિલા સશક્તિકરણ અને પર્યાવરણ જેવા ક્ષેત્રોમાં યુવાનોની ભાગીદારી વધે છે. જ્યારે સામાજિક કાર્ય ધર્મના સારા મૂલ્યો સાથે જોડાય છે ત્યારે યુવાનોમાં માનવતા, સમાનતા અને સહકારની ભાવના વિકસે છે. આ અભ્યાસ સૂચવે છે કે જો ધાર્મિક સંસ્થાઓ અને સામાજિક કાર્ય સંગઠનો સાથે મળીને કાર્ય કરે તો યુવાનોને સમાજના વિકાસમાં વધુ સક્રિય રીતે જોડાવી શકાય છે. આ રીતે ધર્મ અને સામાજિક કાર્ય યુવાનોમાં સામાજિક જવાબદારી વિકસાવવા માટે એક અસરકારક સાધન બની શકે છે અને એક સકારાત્મક તથા સમાનતાપૂર્ણ સમાજ રચવામાં મદદરૂપ બને છે

Key Words: યુવાનો, સામાજિક જવાબદારી, ધર્મ, સામાજિક કાર્ય, આધ્યાત્મિકતા

“ગ્રામ્ય અને શહેરી વિદ્યાર્થીઓમાં શૈક્ષણિક અસમાનતા: એક તુલનાત્મક અભ્યાસ”

સંજયભાઈ રવજીભાઈ ઠાકોર પી

સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર, આણંદ, ગુજરાત

thakorsanjay92781@gmail.com

વર્તમાન સમયમાં શિક્ષણને વ્યક્તિના સર્વાંગી વિકાસ તથા સમાજના પ્રગતિશીલ નિર્માણનું મુખ્ય સાધન માનવામાં આવે છે. શિક્ષણ દ્વારા વ્યક્તિમાં જ્ઞાન, કૌશલ્ય, મૂલ્યો અને સામાજિક જવાબદારીનો વિકાસ થાય છે. છતાં, ભારતમાં અને ખાસ કરીને ગુજરાત રાજ્યમાં ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારોના વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે શૈક્ષણિક સુવિધાઓ, ગુણવત્તા અને તકની અસમાનતા સ્પષ્ટપણે જોવા મળે છે. આ અસમાનતા વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક પ્રદર્શન, વ્યક્તિત્વ વિકાસ અને ભવિષ્યની તકો પર ઊંડી અસર કરે છે. આ સંશોધન પેપરનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય ગ્રામ્ય અને શહેરી વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે રહેલી શૈક્ષણિક અસમાનતાનો તુલનાત્મક અને વિશ્લેષણાત્મક અભ્યાસ કરવાનો છે. આ અભ્યાસમાં શિક્ષણની ભૌતિક સુવિધાઓ, શિક્ષકોની ઉપલબ્ધતા અને ગુણવત્તા, વર્ગખંડ વ્યવસ્થા, પુસ્તકાલય, પ્રયોગશાળા, ડિજિટલ સાધનો, ઇન્ટરનેટ સુવિધા, સહ-પાઠ્ય પ્રવૃત્તિઓ, તેમજ માર્ગદર્શન સેવાઓ જેવા પરિબળોનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. સાથે જ, માતા-પિતાની શૈક્ષણિક પૃષ્ઠભૂમિ, પરિવારની આર્થિક સ્થિતિ, સામાજિક વાતાવરણ અને શૈક્ષણિક પ્રેરણા જેવા પરોક્ષ પરિબળો પણ

ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે. અભ્યાસ દર્શાવે છે કે આ પરિબલો વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસ પ્રત્યેના વલણ અને સફળતા પર મહત્વપૂર્ણ અસર કરે છે. આ સંશોધનમાં વર્ણનાત્મક અને સર્વે આધારિત પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. પસંદ કરાયેલા ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારોની શાળાઓમાંથી વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને માતા-પિતાઓ પાસેથી પ્રશ્નાવલી અને ઇન્ટરવ્યૂ દ્વારા પ્રાથમિક માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી છે. ઉપરાંત, સરકારી અહેવાલો, શૈક્ષણિક સંશોધન લેખો અને આંકડાકીય માહિતી દ્વારા દ્વિતીયક માહિતીનો પણ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્યાર્થીઓના પરીક્ષા પરિણામો, હાજરી, ડ્રોપઆઉટ દર, શીખવાની ક્ષમતા અને ટેકનોલોજીના ઉપયોગના સ્તરનું તુલનાત્મક વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. અભ્યાસના પરિણામો દર્શાવે છે કે શહેરી વિસ્તારોના વિદ્યાર્થીઓને વધુ સારી ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, અનુભવી શિક્ષકો, આધુનિક શિક્ષણ પદ્ધતિઓ અને ડિજિટલ સોતો ઉપલબ્ધ છે, જેના કારણે તેમનું શૈક્ષણિક પ્રદર્શન સામાન્ય રીતે વધુ સારું જોવા મળે છે. તેની સામે, ગ્રામ્ય વિસ્તારોના વિદ્યાર્થીઓને અધૂરા સાધનો, શિક્ષકોની અછત, મર્યાદિત ટેકનોલોજી સુવિધાઓ અને આર્થિક મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે, જેના કારણે તેઓ અનેક વખત સ્પર્ધામાં પાછળ રહી જાય છે. આ સંશોધનના આધારે સૂચવવામાં આવે છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં શાળાઓની ભૌતિક સુવિધાઓ મજબૂત કરવી, શિક્ષકોને નિયમિત તાલીમ આપવી, ડિજિટલ શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવું, શિષ્યવૃત્તિ અને માર્ગદર્શન યોજનાઓ વિસ્તૃત કરવી અને માતા-પિતામાં શિક્ષણ પ્રત્યે જાગૃતિ વધારવી જરૂરી છે. આ રીતે શિક્ષણમાં સમાનતા અને સામાજિક ન્યાય સ્થાપિત કરી શકાય અને વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે સમાન તકો પૂરી પાડી શકાય.

Keyword : ગ્રામ્ય શિક્ષણ, શહેરી શિક્ષણ, શૈક્ષણિક અસમાનતા, શૈક્ષણિક સુવિધાઓ, ડિજિટલ વિભાજન, શૈક્ષણિક પ્રદર્શન, શિક્ષણની ગુણવત્તા, સામાજિક-આર્થિક સ્થિતિ, ડ્રોપઆઉટ દર, શૈક્ષણિક વિકાસ, શૈક્ષણિક તક, શિક્ષક ગુણવત્તા, શિક્ષણ નીતિ, વિદ્યાર્થીઓનો વિકાસ.

Impact of Women's Crime on Children

WILLISH GEORGE MACWAN

P.G. Department of Sociology, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar

Email- Macwan.willish13@gmail.com

In Indian society, women have also started to attain equal status to men today. Today, equality can be seen in society, and laws are also seen as favourable to women. A woman is an integral part of the family, and especially in India, most women stay at home as homemakers. In such cases, mothers play a very significant role in the socialization of children. However, when a woman violates the law and commits a crime, it has certain negative effects, particularly on children. Children are the future of India, and if they receive the wrong influence, many social problems can arise. Therefore, this research has been conducted to understand why women commit crimes, how these can be prevented, and how to avoid negative effects of female crime on children. This will help in preventing female crime and maintaining law and order in a developed India.

Key words- Women crime, women and society, impact of women crime, impact of crime on children

“નવીનતાના યુગમાં વાંસ કારીગરો: ઇતિહાસ, વારસો અને સામાજિક પરિવર્તનનું આંતરશાખાકીય અભ્યાસ”

જીતુભાઈ ગણેશભાઈ ગામીત

સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, આણંદ, ગુજરાત

gamitjitu2003@gmail.com

ઇતિહાસ, વારસો, સમુદાય અને સામાજિક પરિવર્તન – આ ચાર તત્ત્વો સમાજના સ્વરૂપ અને દિશાને ઘડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. આ સંશોધન લેખ વાંસ કારીગરોને કેન્દ્રમાં રાખીને આ તમામ તત્ત્વો વચ્ચેના પરસ્પર સંબંધોને એક આંતરશાખાકીય દૃષ્ટિકોણથી સમજવાનો પ્રયાસ કરે છે. વાંસ હસ્તકલા માત્ર આર્થિક પ્રવૃત્તિ નથી, પરંતુ તે એક જીવંત સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રણાલી છે, જે ઇતિહાસિક અનુભવ, પરંપરાગત જ્ઞાન, સમુદાયની રચના અને સમય સાથે થતા સામાજિક પરિવર્તનને પ્રતિબિંબિત કરે છે. ભારતીય સમાજમાં, ખાસ કરીને આદિવાસી અને ગ્રામિણ વિસ્તારોમાં, વાંસ કારીગરો પેઢીદરપેઢી પ્રાપ્ત થયેલા જ્ઞાન અને કુશળતાને જાળવી રાખે છે અને સાથે સાથે આધુનિક પડકારો સામે તેને નવી રીતે અપનાવે છે. આ લેખમાં વાંસ કારીગરોના ઐતિહાસિક મૂળ, તેમની સાંસ્કૃતિક ઓળખ, સમુદાય આધારિત સામાજિક માળખું, આર્થિક જીવન અને આધુનિકીકરણના પ્રભાવને વર્ણનાત્મક અને વિશ્લેષણાત્મક સ્વરૂપમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. લેખ અંતે એ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાંસ કારીગરો પરંપરા અને પરિવર્તન વચ્ચે સેતુ બની, ટકાઉ વિકાસ અને સાંસ્કૃતિક સતતતાનું મહત્વપૂર્ણ ઉદાહરણ રજૂ કરે છે.

Keywords: ગ્રામિણ વિસ્તારોમાં, સામાજિક માળખું, આધુનિકીકરણ

“Sociological Study of Families of Divyang Children (Disabled Children)”

(With reference to Umreth Taluka)

Vikramkumar Vithhalbhai Gohel

Department of Sociology, Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar Gujarat.
vikramkumargohel1636@gmail.com

Abstract: The study of families of disabled children demands a humanistic and health-oriented approach. When health problems are studied from a sociological perspective, action and reaction and consequences become the main focus. Differently abled is a biological and scientific concept, in which a child can be born with a disability in any way and it can also be accidental. Due to disabled children, parents have to face certain types of conflicts. These conflicts can be with themselves, with their other children and sometimes with their spouse. A disabled child brings about a change in the behavior of the family. Dealing with society is the key to this change. Parents avoid taking their disabled child, including a mentally disabled child, to public events. Their only intention behind this is to prevent the child from becoming a victim of social criticism and ridicule. Disabled children are children who need the full attention of their parents. A mentally disabled child is dependent on himself and lives a parasitic life. This is a question or problem for parents, that is how to take care of these children. Parents are very emotional towards their children and it is not acceptable for parents to take their child away from them because of such feelings. The abnormal treatment given to this child by the society is inherited by the parents, so by giving proper training and education to this child by the parents, they can live their own life, become self-reliant and lead a self-sufficient life.

Keywords: Disability, Family Conflict, Parental Stress, Social Stigma, Child Care and Rehabilitation, Self-Reliance / Independence

આદિવાસી કલા અને પરંપરા

વસાવા કનુ ભાઈ આર

સમાજ શાસ્ત્ર વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર, આણંદ, ગુજરાત

manishavsv1984@gmail.com

પૃથ્વી પર જ્યારથી માનવ જીવન અસ્તિત્વ માં આવ્યું ત્યારથી માનવ જીવન ને માફક આવે એવી જગ્યા રહેઠાણ બનાવી ને રહેવા લાગ્યા. જ્યારે આદિમાનવ ભટકતું જીવન જીવતો હતો ત્યારે તેને ખોરાક, પાણી, રહેઠાણ ની જરૂરિયાત રહેતી તે સંપૂર્ણ પ્રકૃતિ સાથે સંકળાયેલો રહેતો, તેનામાં ધીમે ધીમે બુદ્ધિ નો વિકાશ થતો ગયો તેમ તેના જીવન પાંગરતું ગયું. ઘણું ખરું જીવન વન આધારિત હતું. તેવીજ રીતે આદિવાસીઓ માં પ્રકૃતિ સાથે નું જીવન સંકળાયેલું રહેલું છે. આદિવાસી વિસ્તારમાં હાલમાં પણ જોઈએ તો પ્રકૃતિ સાથે રહેવાનું વધુ પસંદ કરે છે. તેઓ જંગલ માં મળતી વનસ્પતિ ઓ ને ખોરાક તરીકે જાણે છે કેટલીક દવા તરીકે વપરાતી વનસ્પતિ નું જ્ઞાન હોય છે. આદિવાસી સમુદાય હજારો વર્ષો થી જે તે સ્થળે વસ્તી પોતાની સાંસ્કૃતિક દરોહાર ને સાચવી રહ્યા છે. ભારતીય સંસ્કૃતિ અને ધાર્મિક ગ્રંથોમાં પણ આદિવાસી સમુદાયો નો ઉલ્લેખ છે. આજે પણ આદિવાસી જળ, જંગલ અને જમીન સાથે જોડાયેલી છે. પ્રકૃતિ ના સાંનિધ્યમાં પોતાની અનોખી ઓળખ ધાર્મિક પરંપરા ને સાચવતા આદિવાસીઓના ઉત્કર્ષ માટે ગુજરાત સરકારે અનેકાનેક યોજનાઓ અમલમાં મૂકી

છે. જેના સુંદર પરિણામો પણ હાંસલ થયાં છે. આજે ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરી આદિજાતિ સમુદાયના અનેક યુવાઓ દેશના અર્થતંત્ર માં પોતાનો અમૂલ્ય ફાળો આપી રહ્યા છે. તેવીજ રીતે કૃષિ, રોજગાર, શિક્ષણ, આરોગ્ય, આવાસ સહીત ના ક્ષેત્ર માં પણ તેમને મળેલા લાભો ગુજરાત સરકાર ના આદિવાસી ઓના ઉત્કર્ષ ના ઉદઘોષક છે. આદિવાસી ઉત્કર્ષ ના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગુજરાત સરકારે જૂની યોજનાઓ ને નવા લક્ષ્યાંકો સાથે નવેસર થી અમલ બનાવી વ્યાપક આદિવાસી જન સમૂહ ના વિકાશ નો નિર્ધાર કર્યો છે. ગુજરાત ભાતીગળ સંસ્કૃતિ ની વિશિષ્ટ વિરાસત ધરાવતું રાજ્ય છે. ગુજરાત ની ધરતી પર અનેક જાતિઓ આદિકાળથી પોતાની આગવી સંસ્કૃતિ સાથે જીવન નિર્વાહ કર્યો છે. પ્રકૃતિ ના ખોળે અરવલ્લી પર્વત ની ડુંગર માળામાં દાંતા થી લઈને ડાંગ સુધીની વિસ્તારમાં પાંગરેલી આદિવાસી સંસ્કૃતિ એ પોતાની એક આગવી જીવન રીતિ અને સંસ્કૃતિ ને ઘબકતી રાખી છે. આદિવાસી પ્રજાજનોએ આટઆટલા વૈશ્વિક પરિવર્તનો, સાંસ્કૃતિક આક્રમણો વચ્ચે પણ પોતાની આગવી સંસ્કૃતિ ને અકબંધ રાખી છે. તેનું જતન કર્યું છે. એ એમની ગરિમા ની અદ્રુત ઓળખ છે. આદિવાસીઓના સમગ્રતયા વિકાશ માટે હંમેશા પ્રયત્નશીલ રાજ્ય સરકારે વન બંધુ કલ્યાણ યોજના અંતર્ગત આદિવાસી કુટુંબો ને ગુણવત્તા યુક્ત રોજગારી, પરિણામલક્ષી શિક્ષણ, વેગવંતો આર્થિક વિકાસ, સૌના માટે આરોગ્ય, પીવાનું શુદ્ધ પાણી, સિંચાઈ, બારમાસી રસ્તાઓ, સાર્વત્રિક વીજળીકારણ જેવી સવલતો ઉપલબ્ધ કરાવીને આદિજાતિ ના સર્વાંગી ણ વિકાશ ને રાજ્ય સરકાર અગ્રતા આપી છે. ગુજરાત ની આદિવાસી પ્રજા ની જીવન શૈલી, ધાર્મિક ઉત્સવો, સામાજિક તહેવારો, બોલી, પહેરવેશ, આભૂષણો, રહેણીકરણી, આહાર, કલાઓ વગેરે

આવી રૂપ શબ્દ :આદિવાસી, કલા, પરંપરા, જાદુ કારીગારી



About the Meet

To keep pace with the fast-changing research scenario at the national and international level, there is a need for sensitization of the research students about various aspects of multi and interdisciplinary research. With this motive, the university has initiated to organize the annual Research Scholars' Meet from the year 2022. This is the fourth edition of the MEET. Every year Research Scholars' Meet is organized by the research students of Sardar Patel University. It will provide a unique platform to research students of diverse disciplines to interact and broaden the horizons of their knowledge. It is also a rare opportunity for doctoral students of humanities and social sciences to build bridges for cross-disciplinary research.